

Savez Rusina Republike Hrvatske • Союз Русинок Републики Хорватскей

Нова Думка

ISSN 0351-3181

BROJ
ЧИСЛО 223

GODINA
ПОК L

3/2021

95. TELEFONSKA SJEDNICA SAVJETA ZA NACIONALNE MANJINE REPUBLIKE HRVATSKE

S obzirom na aktualnu epidemiološku situaciju i provođenje mjera zaštite od epidemije bolesti COVID-19, a na temelju članka 11. Poslovnika o radu Savjeta za nacionalne manjine, predsjednik Savjeta Aleksandar Tolnauer sazvaio je 95. telefonsku sjednicu Savjeta za nacionalne manjine RH 16. lipnja 2021. godine i predložio sljedeće točke

Dnevnog reda

1. usvajanje Zapisnika s 94. sjednice Savjeta za nacionalne manjine
2. usvajanje prijedloga Zaključka o podnesenim izvješćima Hrvatske radiotelevizije o proizvedenim, suproizvedenim i objavljenim programima namijenjenim informiranju pripadnika nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj u 2019. i 2020. godini.

Prizma - Prvi program Hrvatske televizije (HRT - HTV1)

U 2020. godini emitirana su **42 multinacionalna magazina Prizma**, ukupnog trajanja **31 sat i 18 minuta**. Objavljeno je **286 priloga i studijskih razgovora**, ukupnog trajanja po manjinama, kako slijedi u tablici:

	Nacionalna manjina	Broj priloga/gostovanja	Trajanje (min)
1.	Albanci	7	57,52
2.	Austrijanci	1	5,33
3.	Bošnjaci	25	127,57
4.	Bugari	1	2,17
5.	Crnogorci	1	6,37
6.	Česi	17	90,95
7.	Mađari	20	119,32
8.	Makedonci	5	17,90
9.	Nijemci	4	16,31
10.	Poljaci	5	19,68
11.	Romi	29	247
12.	Rumunji	/	/
13.	Rusi	7	49,30
14.	Rusini	3	25,62
15.	Slovaci	7	34,35
16.	Slovenci	8	33,47
17.	Srbi	63	702,72
18.	Talijani	16	88,97
19.	Turci	/	/
20.	Ukrajinci	4	30,42
21.	Vlasi	2	10,03
22.	Židovi	23	142,97
23.	Savjet	6	29,75
24.	Sabor/Vlada	5	53,58
25.	Višenacionalni	11	98,77
26.	Interkulturalni	16	80,70

Emisija Prizma se u 2020. godini nije emitirala u punom opsegu zbog epidemije tijekom ožujka, travnja i svibnja. U tom razdoblju emitirale su se reprize emisija iz prijašnjih godina. No, za razliku od ostalih TV sadržaja, nakon 23. svibnja i pokretanja emisija nakon „lockdowna“, emitirala se bez ljetne stanke i svaka se emisija višekratno reprizirala. Tako je, uz 42 premijerna emitiranja, emitirano i 157 repriza, što sadržaje čini dostupnijima manjinama, ali i većini.

Također, sve su emisije nakon emitiranja dostupne na besplatnoj multimedijskoj platformi HRT-i. Dana 19. prosinca 2020. emitirano je posebno izdanje emisije, u cijelosti posvećeno Koncertu božićnih pjesama nacionalnih manjina koji se održao 8. siječnja 2020. u zagrebačkoj katedrali.

3. prijedlog Odluke Savjeta o raspodjeli sredstava za programe stvaranja materijalnih pretpostavki za ostvarivanje kulturne autonomije romske nacionalne manjine u 2021. godini.

AD.1 Nakon što je usvojen predloženi dnevni red jednoglasno je usvojen i Zapisnik s 94. sjednice Savjeta za nacionalne manjine. Budući da održavanje sjednica putem video konferencije još uvijek nije moguće s obzirom na to da se pojedini članovi Savjeta ne mogu pridružiti sjednici zbog mogućih tehničkih poteškoća, sazvana je telefonska sjednica.

Kako smo onemogućeni u održavanju aktivne sjednice uživo za pojedine točke dnevnog reda predsjednik A. Tolnauer ukratko je iznio osnovne informacije.

U svrhu pravilnog upravljanja situacijom sukoba interesa i zaštite vlastite vjerodostojnosti i nepristranosti, saborski zastupnici koji su članovi Savjeta dužni su suzdržati se od rasprave o zahtjevima i dokumentaciji udruge s kojom su interesno povezani, kao i drugih udruga iste nacionalne manjine, a kojima Savjet odlukom dodjeljuje sredstva.

AD.2 Usvajanje prijedloga Zaključka o podnesenim izvješćima Hrvatske radiotelevizije o proizvedenim, suproizvedenim i objavljenim programima namijenjenim informiranju pripadnika nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj u 2019. i 2020. godini. Temeljem članka 35. stavka 2. točke 3. Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina («Narodne novine», broj: 155/02,47/10, 80/10,93/11 - Odluka Ustavnog suda (1981) i 93/11 - Odluka Ustavnog suda (1982)) predlaže se usvajanje prijedloga Zaključka na podnesena izvješća Hrvatske radiotelevizije o proizvedenim, suproizvedenim i objavljenim programima namijenjenim informiranju pripadnika nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj u 2019. i 2020. godini.

Zaključak:

1. Utvrđuje se nedovoljna zastupljenost u 2019. i 2020. godini proizvedenog i emitiranog programa namijenjenog pripadnicima manjina u cjelokupnom programu Hrvatske radiotelevizije, koja je pripadnicima nacionalnih manjina zajamčena člankom 18. Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina, odnosno Ugovorom između Hrvatske radiotelevizije i Vlade Republike Hrvatske za razdoblje od 1. siječnja 2018. do 31. prosinca 2022.

2. Utvrđuje se obveza Hrvatske radiotelevizije održavanja konzultativnih periodičnih sastanaka predstavnika Savjeta s Ravnateljstvom i Programskim vijećem radi osiguranja kontinuiteta u razmjeni mišljenja o ostvarivanju prava nacionalnih manjina, odnosno o sadržaju i udjelu programa namijenjenih manjinama u cjelokupnom programu, o informiranju na jezicima nacionalnih manjina, o načinu rješavanja problema izostanka edukacije novinarskog kadra koji se bavi manjinskim pitanjima kao i pitanja zastupljenosti manjina u svim programima Hrvatske radiotelevizije.

AD. 3 U okviru provedbe Nacionalne strategije za uključivanje Roma u Republici Hrvatskoj, Odlukom o rasporedu sredstava koja se u Državnom proračunu Republike Hrvatske osiguravaju za potrebe nacionalnih manjina u 2021. godini, za pretpostavke za ostvarivanje kulturne autonomije romske nacionalne manjine osigurano je 840.000,00 kuna. Usvojena je Odluka Savjeta o raspodjeli sredstava za programe stvaranja materijalnih pretpostavki za ostvarivanje kulturne autonomije romske nacionalne manjine u 2021. godini, kojom su obuhvaćene jedinice lokalne područne (regionalne) samouprave koje su pravovremeno podnijele zahtjeve, odnosno zamolbe sukladno kriterijima.

Zvonko Kostelnik, prof.

BROJ
ЧИСЛО 223

GODINA
ПОК 2021.
L

“NOVA DUMKA”

Izdavač: Savez Rusina RH

<http://www.savezrusina.hr>

savezrusina@gmail.com

novadumka@gmail.com

Facebook: Savez Rusina RH Vukovar

Za nakladnika: Dubravka Rašljanin

Uredništvo: Vukovar,

Vijeća Europe 93

Tel. / faks: 032 428–342

IBAN HR1623400091110057465

Tisak: Certis d.o.o. Cerna

Naklada: 700 primjeraka

“НОВА ДУМКА”

Видава: Союз Русиных РГ

<http://www.savezrusina.hr>

savezrusina@gmail.com

novadumka@gmail.com

Фейсбук: Savez Rusina RH Vukovar

За видавателя: Дубравка Раšљанин

Редакција: Вуковар, Ради Европи 93

Тел. / факс. 032 428–342

ИБАН HR1623400091110057465

Друкуе: Цертис д.о.о. Церна

Тираж: 700 прикладникі

Tiskano – Друковане

06 / 2021

Сижена
Цена

10

Куна
Куни

Рукописи се не враћају.
Објављени прилози се хонорирају.

Рукописи ше не враћаю.
Обявени прилоги ше гонорују.

DRUŠTVO I POLITIKA - ДРУЖТВО И ПОЛИТИКА

95. TELEFONSKA SJEDNICA SAVJETA ZA NACIONALNE MANJINE REPUBLIKE HRVATSKE	2
1. КОНФЕРЕНЦИЈА О СТАНУ РУСКЕЈ ЗАЕДНІЦІ У РЕПУБЛИКИ ГОРВАТСКЕЈ	4
Обчекованя од новей локалней власци	6
Жупанови Божови Галичови додзелена Повеля	7
ДЗЕНЬ РУСНАЦОХ У РЕПУБЛИКИ ГОРВАТСКЕЈ	8
НЕ ГАНЬБМЕ ШЕ СВОІХ ПРЕДКОХ - 2. часц	12

IZ NAŠIH MJESTA - 3 НАШИХ МЕСТОХ

КАКО SE PRIJAVITI ZA FINANCIRANJE IZ EUROPSKIH FONDOVA - II. dio	5
ДЗЕШЕЦ РОКИ ПОД СРИМСКИМ НЕБОМ	10
МАЙСКЕ ДРЕВО	18
Михайло Ковач	21
Млада учителька зоз вельким искуством	24
Глад	26
Древени валовчок	26
ДЕРЖАВНИ ФАХОВИ СХОД ЗА НАЦИОНАЛНИ МЕНШИНИ	27
Вишгласно свiranje и рјеванье у традицијској гласби	28
Казал пан, мушел сам	31

IZ DUHOVNOG ŽIVOTA - ЗОЗ ДУХОВНОГ ЖИВОТА

Нашо парохії	13
------------------------	----

IZ RADA SAVEZA - ЗОЗ РОБОТИ СОЮЗУ

ПИЯТКОВА ПРОГРАМА 48. ПЕТРОВСКОГО ДЗВОНУ	14
Петровски амфитеатер ожил зоз 48. Петровским дзвоном	16

IZ RADA NAŠIH DRUŠTAVA - ЗОЗ РОБОТИ НАШИХ ДРУЖТВОХ

Маялос у Петровцох	18
Подобова колония у Крижевцох	20
Подобова колония у риецкеј Заедніці Мадырох	20
Вистава малюнок „Сафари горватского приморья“ у Волоским	20

LITERARNA STRANICA - ЛИТЕРАТУРНИ БОК

жадам припадац Тебе – želim pripadati Tebi	19
--	----

INTERVJU - ИНТЕРВЈУ

Нје ні санжала да ќе се бавити наставничким послом али га је заволјела – 2. dio	22
---	----

STARE FOTOGRAFIJE - СТАРИ ФОТОГРАФИЈІ

Перши родзени дзень поетеси Весни Папуга Берец	27
--	----

DUMKIN VREMEROV - ДУМКОВ ЧАСОПЉІВ

Цо зме читали 1973. року	29
Јанко Сорчиков успишни газда у Петровцох	29

PO LJOPRIVREDA - ПОЛЬОДІЛСТВО

Јр и початок лета у петровским хотаре	29
---	----

RETROVCI KOJI NESTAJU - ПЕТРОВЦИ ХТОРИ НЕСТАВАЮ

Руснак и борбох медзи добрим и злим	30
---	----

RECETI - РЕЦЕПТИ

Торта од швицкого сира и рибизлох	30
Торта зоз шпинатом и кромплями	31

Насловни бок: Звонко Костелник – КУД „Осиф Костелник“ Вуковар, КУД „Яким Гарди“ Петровци и солист Михайло Голик на 48. Петровским дзвону

Остатні бок: Звонко Костелник – Покладане венцох опрез крижа у Вуковаре на 11. Дню Руснацох РГ

UREDNIŠTVO: Vera Pavlović (glavna i odgovorna urednica), Ahnetka Balatinac, Ljubica Harhaj, Manuela Dudaš, Lesya Mudri i Vladimir Provči

SAVJET UREDNIŠTVA: dr.sc. Oksana Timko Đitko (predsjednica), Marijana Džudžar, vl. Vladimir Sedlak

LEKTORI: Marija Vulić (rusinski jezik), Andreja Magoč (hrvatski jezik)

Tiskanje potpomaže Savjet za nacionalne manjine Republike Hrvatske s Rješenjem Ministarstva informiranja Republike Hrvatske od 15. siječnja 1992. godine (ur. Br. 523-92-1),

“Nova dumka” je upisana u evidenciji glasila pod brojem 1366

Prilozi autora potpisani imenom ne moraju odražavati mišljenje uredništva i izdavača.

РЕДАКЦИЈА: Вера Павлович (главна и одвичательна редакторка), Агнетка Балатинац, Мануела Дудаш, Любица Гаргај, Владимир Провчи, Леся Мудри

СОВИТ РЕДАКЦИЈІ: д.ф.н. Оксана Тимко Дітко (председатель), Маріяна Джуджар, о. Владимир Седлак

ЛЕКТОРЕ: Мария Вулич (руски язык), Андрея Магоч (горватски язык)

Друковане помага Совит за национални меншини Републики Горватскеј.

На вимагане Союзу Русиных и Українцох Републики Горватскеј з Ришеньом Министерства информования Републики Горватскеј од 15. януара 1992. року (УЧ. 523–92–1) „Нова думка“ уписана до евиденції явних виданьох под числом 1366.

Авторизовани тексти не знача же то источносно и становиско редакції лебо видавателя.

1. КОНФЕРЕНЦИЯ О СТАНУ РУСКЕЙ ЗАЕДНІЦИ У РЕПУБЛИКИ ГОРВАТСКЕЙ

Представителька рускей националней меншини Осецко-бараньскей жупаниї, Агнетка Балатинац, у рамикох своїх порядних активносцох организовала 1. Конференцию о стану рускей националней заедниці у Републики Горватскей.

Конференция отримана 8. мая у Велькей жупанийскей ради у Осиеку, а поволани були председателе радох и представителе рускей националней меншини, та представителе Союзу Русинох РГ, хтори заступа шицки нашо културни и културно уметниці дружтва, окрем Дружтва Руснак, хторе член Шветового конгресу Руснацох, Русинох и Лемкох, та є як таке, окремно поволане, а поволани и заменіки општинских началнікох зох рускей квоти, општини Богдановци и Томповци.

Пре епидемиологийни мири, каждая институция могла мац лем двох представителюх, а пре особни причини лебо рихтане локалних виберанкох, на конференцию ше не одволяли председателе радох Вуковарско-сримскей жупаниї, Општини Богдановци и Општини Томповци, як ані двоме поволани заменіки општинских началнікох.

Присутствовали председатель и подпредседатель Ради рускей националней меншини городу Вуковар, Зденко Бурчак и Мирослав Дітко, Представитель рускей нм Городу Загребу, Михайло Тимко, Председателька Союзу Русинох РГ, Дубравка Рашлянини, председатель и секретарка дружтва Руснак, Мийо Шайтош и Наталиа Гнатко, та организатор, Представителька рускей нм Осецко-бараньскей жупаниї, Агнетка Балатинац зох заменіком Владимиром Еделинским.

У поволанки Представителька Балатинац наведла даскельо теми о котрих каждая написал своєю викладане хторе пречитане у першей часци Конференциї, а предложени теми облапjali широкое пасмо проблематики хторе Представителька Балатинцова замерковала у рускей заедниці у Горватскей. Насампредз ше указало же недостаточне обробене питане пописована жительство, а то була и една од главних темох Конференциї, понеже нас то то пошвидко чека.

Надалей, Балатинцова обачела потребу векшого ангажованя на дружтвених мрежах, як и сотрудничтво зох Руснацями зох Сербий, а може и ширше, проблематика читаня на нашим писме хтора уж постава нательо велька же лем питане часу кеди установиме же нашо писмо млади швет не будзе познац, проблематика школства бо ище вше нашо учительки робя без совитніка, а ані курикулум не маю, потреба за руско-горватским словніком.

Балатинцова замерковала и же маме велі значни особи медзи нашим народом о хторих не так часто бешедуеме, та их на одредзени способ забуваме, а о тих нешкайших, хтори вредно робя у рижних обласцох лебо о гевтих

Агнетка Балатинац, Представителька рускей националней меншини Осецко-бараньскей жупаниї, организаторка Конференциї

хтори посцигую винімово резултати у своїм фаху, не бешедуеме ані тельо. По ей думаню потребе споминац, писац, учиц школски дзеци, але и отримовац работні на хторих ше буду представяц чи науковци, чи писателе лебо активисти зох нашей заедниці, же би их векше число людзох упознало, та на тот способ можебуц и други руша по тих коляйох.

Розвиване Рутенияди, як окремого способу дружване дзецох през спортски бависка, застановене пре пандемию, як цо застановене и вельо того другого, але правте то нагода же би ше консолидовало то цо потераз зробене и же би ше обдумало як одну таку спортску манифестацию дзвингуц на висши уровень.

Проблематика висельованя, односно миграция за лепшим животом хтора твори вельку руску диаспору по цалим швецце, тиж една од значнейших темох о хторих треба бешедовац. Балатинцова дума же потребе остац у контакту з тима людзми, а преїг дружтвених мрежах понукнуц им участвоване у змистох хтори ту заповравадуеме.

Указало ше же нашу историю людзе не барз познаю, та Балатинцова указала на барз ефектни спот хтори о Руснацох зробел Союз Русинох Републики Горватскей, та и на апликацию Rusinski gješnik хтору направели Ивона Гнатко и Матей Шторга. Предложела же би ше вецей робело на таких проектох.

Кажди представитель од присутних на Конференциї винесол своєю викладане о стану рускей заедниці на подручю хторе заступа, а председателка Союзу и председатель дружтва Руснак бешедовали о активносцох хтори вони заповравадуемо.

Зох винешених викладаньох могло ше заключиц же нам културни аматеризем добре развити, але потребне уложити ище труду же би ше дружтва отримали и попишела їх робота, бо пре пандемию културни аматеризем у Горватскей уж скоро два роки робя з велькими прервами и так повесц капку по капку.

При шицких институцийох було замерковане же недостаток комуникациї зох жителями вельки проблем, а пре закон о заштити податкох, неможливе ані дознац дачийо определене по националней основи, та ище векша почежкосц презентовац прави числа Руснацох на даедним подручю, а вец и взагалі у держави.

Конференция тирвала од 10 по 15 годзин, а у другой часци, кед ше могло приявиц за 5 минутову дискусию, найвещей ше дискутовало о тим як приступити гу Попису жительство и на який способ анимировац Руснацох же би ше вияшнели же су Руснаци, бо за Державу важ-

на лем статистика и кед нет достаточне число припаднікох даедней националней меншини на одредзеним подручю, дораз и права иншаки, односно, менши.

Шицки ше зложели же каждая з нас зох институцийох у яких ше находзиме, може пробовац уплївовац на пописовацох и вимагац же би ше у руских местох уключели правте Руснаци. Але було би хасновите и у других местох мац пописовача нашей националности.

Руснаци у Горватскей числено барз мала национална меншина, та би и ту було потребне винайсц можлівосци за векшим очуваньом правте тей малей гарсточки иншаких, а драгоциних.

Заклучене и же комуникация медзи радами и представителами не достаточна, та би було потребне повязац ше преїг Zoom платформи. У додатку дискусиї надпомнута и же ше у Вуковаре робя на пририхтованю за будоване памятника погинутим Руснацом у Отечественей войны, а Балатинцова тиж надпомла же проект хтори предложела и прилапела на Округлим столе у Ораховици же би организовала онлайн колядоване, а хторе наволала #rusinskibozic #русикрачун, у подполносци витворела, а дзекуючи Руснацом по цалим швецце резултати були одлични.

Предложела же би ше робели ище таки даяки подобни проекти, а окреме препоручела активносци Заводу за културу Войводянских Руснацох хтори по ей думаню маю барз цикави и хасновити активносци.

Инакш, по думаню Балатинцовой, треба ше вецей повязовац зох Руснацями з Войводини и дзе лем мож, хасновац искусство, знане и уж зробени проекти за злещшоване стану у рускей заедниці у Горватскей.

Понеже ради и представителе избрани на виберанкох, длужни су робити за руску заедницу на своїм подручю так як им то та заедница дала довирие.

Реферати з Конференциї буду друковани у окремой кнїжочки, а Балатинцова ше наздава же идуца Конференция принесе уж добре розробени предклати за злещшоване стану рускей заедниці у Горватскей.

Тота 1. Конференция указала и же не маме ухаждену праксу писац нашо викладане, воліме бешедовац, а час указал же сама бешед, без же би ше записало и видрукowało написане, остава дзешка там, у блядим здогаданю лебо аж и забута. Дахто зрозуми свой задаток озбильно, а дахто з рока на рок вше лем бешедуе, а ніч ше не реализуе.

Наздаваме ше же час и на тим подручю принесе пременик, та ше научиме же важне буц присутни у явности, медзи векшину же би ше очувало меншину.

**Агнетка Балатинац
Фото: А.Балатинац**

Учасніки 1. Конференциї о стану рускей заедниці у РГ

Представителе поволаних институцийох на Конференциї о стану рускей заедниці у РГ

KAKO SE PRIJAVITI ZA FINANCIRANJE IZ EUROPSKIH FONDOVA - II. dio

U prethodnom broju predstavljani su europski fondovi i njihova namjena, a ovaj put će biti riječi o tome kako se prijaviti za financiranje novcem iz EU fondova i tko to može učiniti.

Kako bi se mogao uopće koristiti novac iz EU fondova mora najprije postojati strateški okvir jer se novac usmjerava na postizanje ciljeva koji su navedeni u određenom strateškom okviru. Strateški okvir je niz javnih politika (strategija, uredbi, zakona, podzakona, itd.) koji sadržavaju ciljeve i smjernice za razvoj Europske unije i određene države članice, ali i prioritete koji će se financirati. Ključni strateški okvir Europske unije za razdoblje 2014. – 2020. čine Kohezijska politika, strategija Europa 2020. i pojedine sektorske javne politike. Na razini Republike Hrvatske strateški okvir za korištenje EU fondova određuju Sporazum o partnerstvu, operativni programi, Zajednička nacionalna pravila i Zakon o uspostavi institucionalnog okvira za korištenje ESI fondova u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2014. – 2020. te uredbe koje propisuju nadležnost pojedinih tijela za svaki fond. Operativni programi su dokumenti u kojima se detaljnije opisuju i razrađuju mjere i aktivnosti za učinkovitu provedbu i korištenje EU fondova u određenom razdoblju. Primjerice, ukoliko je potrebno povećati pristup pitkoj vodi stanovništvu nekog područja, tad će jedna od navedenih aktivnosti biti izgradnja vodovodne infrastrukture. Trenutno su aktualni operativni programi doneseni za razdoblje 2014. – 2020. g. Republika Hrvatska donijela je četiri takva programa, a aktivnosti unutar svakog operativnog programa financiraju se iz odgovarajućeg EU fonda. Tako postoji operativni program Konkurentnost i kohezija (financira se iz Kohezijskog fonda), operativni program Učinkoviti ljudski potencijali (koji se financira iz Europskog socijalnog fonda), Program ruralnog razvoja (financira se iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj) te operativni program za pomorstvo i ribarstvo (financira se iz Europskog fonda za pomorstvo i ribarstvo). Sredstvima iz EU fondova upravlja se u skladu sa strogim pravilima kako bi se čvrsto nadzirala njihova upotreba i kako bi se osiguralo da se novac troši na odgovoran i transparentan način. Odgovornost za obavljanje provjera i revizija je na nacionalnim vladama, budući da se najvećim dijelom (oko 80 %) sredstava upravlja u zemljama korisnicama tih sredstava. Ostalim sredstvima izravno upravlja Europska unija, a osiguravaju se u obliku

bespovratnih sredstava za posebne projekte povezane s politikama EU-a, obično na temelju poziva na podnošenje prijedloga te u obliku ugovora koje dodjeljuju institucije EU-a za nabavu usluga, robe ili radova koji su im potrebni za rad, npr. izrada studija, osposobljavanje, informatička oprema i sl.

Tko se može prijaviti za financiranje iz EU fondova?

1. Mala i srednja poduzeća

Mala i srednja poduzeća (MSP-ovi) mogu dobiti sredstva u obliku nepovratnih sredstava, zajmova i jamstava. Mogu se i nadmetati za ugovore o nabavi raznih proizvoda ili usluga.

2. Neprofitne i nevladine organizacije

Neprofitna ili nevladina organizacija (NVO) može ispunjavati uvjete za dodjelu sredstava u okviru različitih programa ako njezine aktivnosti izravno podupiru politike EU-a.

3. Mladi

Europski fondovi imaju niz programa za pomoć mladima u stjecanju radnog iskustva, studiranju u inozemstvu ili rješavanju nezaposlenosti, uključujući Erasmus, Europski socijalni fond. Općenito, u tim programima mogu sudjelovati mladi (od 13. do 31. godine), udruge mladih i ostali dionici aktivni u području rada s mladima. U okviru inicijative za zapošljavanje mladih u nekim se regijama EU-a pomaže mladima koji su nezaposleni ili nisu uključeni u programe obrazovanja ili osposobljavanja.

4. Istraživači

Istraživanje i inovacije vrlo su važni za dugoročnu strategiju Europske unije za zapošljavanje, rast i ulaganja. Zbog toga su istraživačima diljem Europe i izvan nje na raspolaganju posebni programi i drugi izvori potpore. Istraživači se mogu prijaviti za različite mogućnosti financiranja sredstvima EU-a, prije svega u sklopu programa Obzor 2020., najvećeg europskog programa za istraživanje i inovacije.

5. Poljoprivrednici

Financijska sredstva poljoprivrednicima su dostupna u okviru različitih programa EU-a, ponajprije zajedničke poljoprivredne politike (ZPP). Izravna plaćanja dodjeljuju se poljoprivrednicima u okviru određenih programa potpore Europskog fonda za jamstva u poljoprivredi (EFJP). Sredstva su dostupna i iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR). Većina plaćanja u poljoprivredi podupire primjenu ekoloških metoda uzgoja kojima se čuva bioraznolikost, kvaliteta tla i vode i održava niska razina emisija štetnih pli-

nova, zatim se pomaže u uvođenju novih tehnologija i modernizaciji gospodarstva, a daju se i potpore mladim poljoprivrednicima da osnuju vlastita poduzeća. Svaka država članica utvrđuje uvjete za davanje potpore u operativnim programima i odgovorna je za upravljanje sredstvima na vlastitom području.

6. Javna tijela

Javna tijela, bilo lokalna, regionalna ili nacionalna, mogu koristiti brojne mogućnosti financiranja sredstvima EU-a, od ulaganja u razvoj kapaciteta i učinkovitosti institucija do lokalnih infrastrukturnih projekata. U okviru kohezijske (ili regionalne) politike podupire se gospodarska, socijalna i teritorijalna kohezija u regijama koje ispunjavaju uvjete za financiranje.

7. Ostali korisnici

Postoje mogućnosti financiranja sredstvima EU-a i za korisnike koji ne pripadaju nijednoj od šest prethodno spomenutih skupina. Na primjer, mogućnosti financiranja dostupne su prilikom pristupanja Europskoj uniji i u kontekstu gospodarske krize. Tu su i financijske potpore u području azila, migracija, istraživanja u području sigurnosti, granica i inicijativa u području borbe protiv droga.

Više o mogućnostima financiranja različitih skupina korisnika možete naći na sljedećoj poveznici: https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/how-apply/eligibility-who-can-get-funding_hr

Kako funkcionira financiranje sredstvima iz europskih fondova?

1. Pronaći mogućnost financiranja

Za financiranje projekta treba najprije odabrati odgovarajući poziv na podnošenje prijedloga ili projekata i pažljivo pratiti smjernice o tome kako se prijaviti. Financiraju se projekti ili organizacije koje pridonose provedbi programa ili politike Europske unije. Ukoliko vaša projektna ideja ne pripada nijednom području obuhvaćenom operativnim programima neće je biti moguće financirati EU sredstvima, koliko god ona bila dobra. Sve natječaje možete pratiti na stranici www.struktur-nifondovi.hr

2. Pronaći partnera

Većina projekata koji se financiraju iz europskih fondova zajednički su projekti organizacija iz različitih država Europske unije ili pridruženih zemalja. Partnere je moguće pronaći putem brojnih usluga i platformi za traženje partnera. Svaka poduzeće, organizacija ili nevladina organizacija mogu biti partneri, neovisno o tome gdje im je sjedište, uz uvjet da su financijski održivi i kvalificirani za obavljanje za-

даća utvrđenih u prijedlogu projekta. Ovdje možete pročitati više o vrstama financiranja i traženju partnera: https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/how-apply/you-apply-eu-funding-beginners_hr

3. Postupak prijave

Pripremite svoj prijedlog sljedeći smjernice, kriterije i zahtjeve navedene u pozivu na koji se prijavljujete. Najvažniji dokument pritom su Upute za prijavitelje, koje sadrže sve informacije potrebne za prijavu projekta. Prijedlog projekta mora biti u skladu s mjerilima prihvatljivosti i dopustivosti utvrđenim u smjernicama poziva

za podnošenje prijedloga. Svaki projekt, kako bi uspješno prošao na nekom natječaju, mora imati korist za širu zajednicu, ne samo za pojedinca koji je prijavitelj.

4. Vrednovanje

Svaki prijedlog projekta vrednuje se i analizira te mu se dodjeljuje određeni broj bodova. U svakom natječaju konkurira više projekata, ali ne odobri se svima zahtjev za financiranje. Obično se ne financiraju redovne aktivnosti neke organizacije, nego se projektom mora stvoriti dodatna vrijednost ili kreirati nova usluga te je nužno da postoje jasni rezultati koji se žele postići projektom.

5. Potpisivanje sporazuma i dobivanje bespovratnih sredstava

Ako se projektni prijedlog prihvati za financiranje slijedi potpisivanje sporazuma, tj. ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava. Prije početka projekta moguće je dobiti samo dio sredstava, a ostatak dolazi u sljedećoj fazi ili tek po završetku projekta.

6. Upravljanje projektom

Nakon što su vam dodijeljena bespovratna sredstva projektom se mora pažljivo upravljati do njegova završetka. Na taj način dobivate sredstva za nastavak projekta.

Helena Timko

Огляднуце на локални виберанки 2021. р.

Обчекованя од новей локалней власци

Ище єдни локални виберанки за нами, вибрали зме свою локалну власц за идущи штири роки. Яка нам власц будзе увидзимо, же придзе до даяких великих переменкох не таке вироятне, бо на власци остали исти гевти котри були и по тераз. А то вироятне значи же кед ше ситуација зоз Ковидом злепша, виселі ше и гевто кус младосци цо остало.

За остатні штири роки дацо и зробене, але то недостаточне же би ше младих затримало, парастох єст вше меней, стари вимераю, а младих нет, порозходзели ше по швеце.

За похвалу програм Пожадай, але то лем гашене огня, бо то не стаемни роботни места, а о даскельо роки и так не будзе кого обиходзиц, останю лем празни хижи. Дзецинска заградка о котрей ше бешедує уж вецей як дзешец роки ище не роби, будована є дзешец роки, а озда треба ище тельо же би почала з роботу. Лем чи теди будзе хто до ней ходзиц, гевти цо пред дзешец и вецей роками требали ходзиц до ней, нешка су уж штредньошколци.

Длуги час ше у валале ніч не робело, а вец ше пред виберанками дало до роботи. Направени паркинґ у центру, дзецински парк котри святочно отворени скорей як цо бул цалком закончени.

Цо ше дотика валалскей инфраструктури, и вона тиж у подлим стану. Будинок Месного одбору од драги достал нови облаки, цо вшеліак крашне, але мур од двора и далей неомалтеровани, а тиж так остали и стари облаки як и дзвери, а патос у сали Ради ше гойса. Шицко ище зоз часу бачика Емила (Петровчане знаю кеди то було). Будинок Дома култури тиж препада, малтер звонка одпадає и труши ше, на закрицу салонити котри треба переменіц, зогриваня нет, шорова обнова будинку не

Бочни випатрунок будинку Месного одбору

кончена як Дом горел (Петровчане тиж знаю кеди то було). Дробни оправяня кончело КУД кеди кельо мало пенєжу и кельо могло, а и сами знаєц як кед у обисцу роками лем затикаєц дзири, а шицко друге стої и не оправя ше, та будинок сам од себе старее и препада.

Дражки по валале тиж у не даяким завидним стану. И вони там дзешка зоз конца 60-их рокох 20. вику, ощербели ше и помали препадаю. Треба же би ше цо скорей виляло нови од єдного конца по други конец валала, бо кед вечар ид-

зеце, могли бисце ше вецей раз пошпоциц и розбиц нос.

Вшеліак же улога локалней власци водзене рахунку о социјалним стану угроженых особох, але то не єдине подручє за котре одвичательносц зноши локална власц. Єдно з найважнейших длужносцох створиц можлівосц за лепши живот, а то значи витвориовац проекти зоз ЕУ, отверац нови роботни места, помогнуц младим фамелиям же би мали можлівосц остац ту жиц – од добрей инфраструктури, бесплатней дзецинскей заградки, добрей автобусней повязаносци зоз варошами, доброго мобилного сигналу, бо кед вас дахто вола у обисцу маце лем одредзене место дзе єст сигналу, и ище велі таки ствари котри живот знача.

Могло би ше ту и похваліц и покудзиц, але не остава нам ніч друге лем вериц же ше нова-стара власц котру зме вибрали таргне и перемені живот у нашей локалней заедніци на лепше, же бизме о штири роки знова не мушели начишльовац цо нам шицко треба, цо зробене, а цо не.

Томислав Рац

Чоло будинку Месного одбору

ДЗЕНЬ НАЦИОНАЛНИХ МЕНШИНОХ ВУКОВАРСКО-СРИМСКОЙ ЖУПАНИИ

Жупанови Божови Галичови додзелена Повелея

Тото одношене и заедніцтво хторе зме зачували у чужких войнових роках треба же би була основа сотрудицтва и у миру – гварел жупан Божо Галич.

З отримованьом Шветочней схадзки Координації радох националних меншинох Вуковарско-сримскей жупаниї, у велькей сали жупанийскей ради Палата Срим у Вуковаре, означени Дзень националних меншинох Вуковарско-сримскей жупаниї. З тей нагоди председатель Координації Светислав Микеревич жупанови Божови Галичови додзелел Повелею за вкупне доприношене и винимкове сотрудицтво з обласци дружтвеного и культурного живота припаднікох националних меншинох Вуковарско-сримскей жупаниї.

НАЦИОНАЛНИ МЕНШИНИ НАШО БОГАТСТВО

Жупан Божо Галич подзековал на додзеленей Повелі и на добрим сотрудицтву зоз Координацию хтора вше добре робела под час його мандату. „Прилапели зме едни других, и попри того же зме дакеди мали розлични роздумованя вше зме находзели рижня. Национални меншини нашо богатство и зоз очуваньом своей традиції и культури даваю своєю доприношене розвою Вуковарско-сримскей жупаниї и Горватскей у цалосци. Тото одношене и заедніцтво хторе зме зачували у чужких, войнових роках треба же би була основа сотрудицтва и у миру – гварел жупан Божо Галич“.

Плакету за винимкове сотрудицтво з обласци дружтвеного и культурного живота припаднікох националних меншинох Вуковарско-сримскей жупаниї достали и заменік жупана Дьорде Чурчич и секретарка Жупанийскей скупштини Вуковарско-сримскей жупаниї, тераз у пензії Ядранка Голубич. „Нешка маме шветочну схадзку з нагоди Дня националних меншинох Вуковарско-сримскей жупаниї котру отримуеме каждого року, але зме прешлого року не могли отримат пре епидемию коронавируса. Каждого року отримуеме манифестацию, шипки национални меншини ше представя зоз своїма роботами, националну кухню и пригодну програму, танцом и писню, але нажал, того року то не можеме отримат. Дзекуем жупанови, Божови Галичови, хтори вше бул потримовка и за шипко цо зробел за нашу малу заедніцу. Вше мал порозуменя и наздавам ше же и нови жупан будзе тиж таки и же будземе добре сотрудовац“ – гварела председателька Ради мадырскей националней

Додзельоване лаптопа рускей националней меншини ВСЖ

меншини Вуковарско-сримскей жупаниї Розалия Якуметович.

Председатель Ради рускей националней меншини Вуковарско-сримскей жупаниї, Яким Ерделі, спомнул же пре епидемию коронавируса Рада роби у ограничених условиюх, так же и даедни активносци застановени. „Означуеме Дзень Руснацох 22. мая и плануеме едну файту шветочней академії у Горватским доме у Вуковаре. У рамикох того будзе и вистава фотографийох 10 шветочних академіюх Дня Руснацох у Републики Горватскей“ – гварел Яким Ерделі.

Председатель сербскей националней меншини Вуковарско-сримскей жупаниї Светислав Микеревич виражел

задовољство пре добре сотрудицтво зоз жупаном Галичом и його сотрудицниками: „Принесли зме одлуку же виражимо подзековноц людзом котри под час прешлих 20 роках були при програмох и планох наших меншинох и потримовали сотрудицтво, прето заслужую припознане. З оглядом же ситуациі чужка, и далей робиме цо ше дотика наших планох и програмох. Прешлого року зме започали еден проект зоз представителями националних меншинох зоз Сербії. Нешка зме мали схадзку зоз Розвойну агенцию ВСЖ, на хторей зме порадези предлужене проекта“ – гварел Светислав Микеревич.

Председатель словацкей националней меншини Вуковарско-сримскей жупаниї Милан Пуцовски наглашел же по остатнім попису жителюх у Горватскей жиє коло 4.200 Словакох.

„У нашей Жупаниї маме три культурни здруженя. То три Матки словацки, у Илоку и Солянох. Маме и церкву котра едина на словацким язике у Горватскей. Тот час як тирва пандрмия, хаснуеме за обновйоване и реконструкцию будинкох и просторийох у хторих ше роби. Наздаваме ше же швидко закончи тот криза же бизме могли предлужити нормално робиц“ – гварел Милан Пуцовски.

Допредседатель бошняцкей националней меншини Вуковарско-сримскей жупаниї Ибрахим Вейсилович наглашел добре сотрудицтво зоз жупаном Галичом: „З радосцу зме пришли означит тот Дзень и дзекуем жупанови на сотрудицтву понеже за Гуню, як и за цалу жупанию, вельо зробел“ – гварел Ибрахим Вейсилович.

Марияна Джуджар

Заедніцка фотография меншинских представителейох у ВСЖ

ДЗЕНЬ РУСНАЦОХ У РЕПУБЛИКИ ГОРВАТСКЕЙ

З нагоди означованя Дня Руснацох у Републики Горватскей, у организацији Союзу Русинох Републики Горватскей и Ради рускей националней меншини Вуковарско-сримскей жупанији, а под покровительством Министерства науки и образования, у Горватским доме Вуковар отримана Шветочна академия.

Дзень Руснацох у Републики Горватскей одражене 191-го року иснованя Руснацох на тих просторох. Руснаци ше на простори нешкайшей Републики Горватскей почали досельовац 1830. року, а 25. мая 1836. року формована перша грекокатоличка парохија у Петровцох, та прето тот дзень избрани же би бул Дзень Руснацох у Републики Горватскей.

По приходу госцох, по протоколу, пошло ше положиц венци и запалиц швички погинутим бранителюм у Отечественей войны при билим крижу на уліву Вуки до Дунаю. Спред Союзу Русинох Републики Горватскей венец положили председателка Союзу Дубравка Рашлянин, аниматор култури и член Совету за национални меншини РГ Звонко Костелник и редакторка Союзних виданюх Вера Павлович, спред Ради рускей националней меншини Вуковарско-сримскей жупанији председатель Ради Яким Ерделі, подпредседатель Владо Русин и Представителька рускей националней меншини Осецко-бараньскей жупанији Агнетка Балатинац, спред Вуковарско-сримскей жупанији прочалница Управного одделеня за привреду и отримуюци розвой Мария Будимир, Томислав Рац и Владимир Дудаш.

Скорей шветочней академии, у Горватским доме отворена вистава фотографийох 10 отриманих шветочних академийох. Зоз привитним словом присутним ше обрацел председатель

Дубравка Рашлянин, председателка Союзу Русинох РГ

Привитне слово Звонка Костелника, представителя рускей националней меншини у Совету за национални меншини РГ

Ради рускей националней меншини Яким Ерделі, а виставу отворела прочалница Управного одделеня за привреду и отримуюци розвой Вуковарско-сримскей жупанији Мария Будимир.

Пре епидемиологийни мири були зме ограничені зоз числом госцох, так же зме того року мали директни пренос на фейсбуку же би и други, хтори не могли присц, мали можлівосц попровадзиц шветочну академию.

Шветочну академию отворела председателка Союзу Русинох Републики Горватскей Дубравка Рашлянин, а привитни слова мали председатель ради Рускей националней меншини ВСЖ Яким Ерделі, аниматор култу-

ри и член Совету за национални меншини Републики Горватскей Звонко Костелник, викар за Славонию и Срим мр Владимир Седлак и висланік городоначалніка Городу Вуковару Дражен Кобашевич. На шветочней академии бул присутни и заменік жупана Дьорде Чурчич, председателе и представителе рускей националней меншини у Републики Горватскей, председателе и представителе националних меншинох у Вуковарско-сримскей жупанији, заменік началнікох спред рускей националней меншини општинох Богдановци и Томповци, Ярослав Медеши и Славко Ждиняк, як и госци спред културного и дружтвеного живота.

Шветочна академия почала зоз гимну Републики Горватскей и шветочну писню Руснацох у Републики Горватскей, дата минута цихосци за погинутих бранителюх и цивилох у Отечественей войны, а потим водителе Леся Мудри и Томислав Рац як уводню часц програми пречитали кратки реферат о Руснацох. У програми участвовали вокални солисти и рецитаторе наших културно-уметничких дружтвох. Томислав Кетелеш спред КУД-а „Яким Гарди“ Петровци пречитал авторски рецитацији „Руски параст“ и „Смуток“, Михайло Голик спред КУД-а „Яким Гарди“ Петровци одшпивал писню „Миленко моя“, Владимир Дудаш спред КУД-а „Яким Гарди“ Петровци рецитовал „Моім Петровцом“ Любки Сегеди Фалц, Паула Поточки спред КУД-а „Яким Говля“ Миклошевци одшпивала писню „Сон у моім сну“, а провадзела ю Любов Колесар. Любица Гаргай спред КУД-а „Осиф Костелник“ Вуковар пречитала – Так бешедовал Костелник – (По книжки Гавриіла Костельника) „Писня Богови“, Давид Мрдянов спред КУД-а „Осиф Костелник“ Вуковар одграл валцер на флаути „На красним белавим Дунаю“, Звонимир Барна спред КУД-а „Осиф Костелник“ Вуковар пречитал авторски рецитацији „Останьце ту“ и „Здогадованя“, Вероника Маркович спред дружтва „Руснак“, дружтво Руснацох у Републики Горватскей, Петровци, одшпивала писню „Ей, Руснаци“. Томислав Рац спред КУД-а „Яким Гарди“ Петровци пречитал писни „Дуб“ и „О врац ше мили сину“ Силва Ерделя, Любов Колесар, Нада Батакович и Леся Мудри спред КУД-а „Яким Говля“ Миклошевци одшпивали писни „Лепше теј дзивочки“ и „Родими край“. Рецитаторох на гитари провадзел Огнен Здравкович спред КУД-а Руснацох зоз Осиеку.

Марияна Джуджар

Мария Будимир, прочалница одделеня за привреду и отримуюци розвой ВСЖ на отвераню вистави у Горватским доме Вуковар

Привитне слово Якима Ерделя,
председателя Ради рускей
националней меншини ВСЖ

Привитне слово владического
викара за Славонию и Срим
паноца Владимира Седлака

Любица Гаргай, КУД „Осиф
Костелник“ Вуковар и Огнен
Здравкович, КУД Руснацох Осиек

Дражен Кобашевич, висланік
городоначалніка Городу Вуковару

Вероника Маркович,
Дружтво Руснак

Водителе Академиї Томислав
Рац и Леся Мудри

Владимир Дудаш, КУД
„Яким Гарди“ Петровци

Томислав Кетелеш, КУД
„Яким Гарди“ Петровци

Паула Поточки и Любов Колесар,
КУД „Яким Говля“ Миклошевци

КУД „Яким Говля“ Миклошевци

Звонимир Барна, Вуковар

Михайло Голік, Петровци

Вистава

Томислав Рац

Давид Мрдянов, Вуковар

ДЗЕШЕЦ РОКИ ПОД СРИМСКИМ НЕБОМ

...друга часц...

Прешвечени сом же найлепша „кариера“ тота дзе человек виполнети зоз Божим благословом и миром, и чувствує же го баш ту и у тим стану Господ потребує и поволує у духу християнскей дияконіі служиц другим.

НД: Поведзце нам, обычним людзом, як ше случує поволанє од Христа, як ше то случело при Вас, кеди сце першираз спознали же будзєце священік? Як цекло Ваше школованє, кельо тирвало?

– Не исную обычни и необични християне. Зоз чим би єден священік мал буц необичнейши чи предодреденши од дзєцинства спрам других? Правда же велька духовна ласка жиц у фамелиі дзе дїдо бул паноєц, баба паніматка, тета чесна шестра, бачи священік, але кед би лєм тото було пресудне вєц би шицки у нашей фамелиі були сами паноєце, монахи и монахині. Нігда сом ше медзи хлапцями у семинаріі и познейше на студийох не поволовал на свойо походзєне, або зоз тим длобал до оч другим, а же сом подзєковни и у тим духу пишни на свойо корєні и по мацєри, але и по оцови ровномірно, то гей! И нешка вше гуторим же я не постал паноєц пре свойого дїда священіка або бабу паніматку, ані пре жаданє родитєльох же би „дахто требал предлужиц традицию“, але прето же ме цошка друге гу тому цагало и хтошка други волат. Тот хтошка бул Господ, а поволал ме по других поволаних котри ми дали єдно свидоцтво щєсца у служєню Богу и народу нависцуюци им Слово спашєня – Євангєлию з власним животом и словом. Так сом чувствовал же и я поволани рушиц по тей драги.

Було таких хтори теди сановали же сом ше зоз таким успихом як вуковец уписал до єдней школи котра у тот час не була ані у попису стрєдніх школах, так повєсц полуєгална. Заш лєм, наша гимназия мала квалитетни кадєр, бо то були профєсорє, нашо вир-

ни християнє, котри робєли и у других стрєдніх школах у городзє, даєдни аж и на факултєту. Дзєпоедни ми далєко-го 1998. року гварєли як чкода же сом себе упрепасцєл карєру вибєраючи священічєске поволанє. Я думам же найлепша „кариєра“ тота дзе человек виполнети зоз Божим благословом и миром, и чувствує же го баш ту и у тим стану Господ потребує и поволує у духу християнскей дияконіі служиц другим.

По закончєней класичнєй гимназии студирал сом перше у Дяковє у Горватскєй, потим у Римє, у Италиі, усовершовал ше тиж на язичним институту у Берлину як стипєндиста Нємєцкєй, як и на курсох котри у самим Ватикану за студєнтох як можлївосц усовершованя понукали рижни централни институциі нашей Цєркви.

НД: Як ше з вєлького городу прєселїц до малого валалу, як помириц тамтєйши и тутєйши звикнуца, душпастирску службу?

– По закончєних дипломских и постдипломских студийох на папским Универзитєту Грегориану у Римє, 2010. року врацєл сом ше дому, точнєйше там дзе сом свойо студиранє 2002. року и започал, до Горватскєй. Крижєвски владика Никола Кєкич жадал же бим у Сримє – дїдовим родимим краєу, точнєйше у Петровцох почал свою душпастирску службу. Ту сом присєлєл як фамелийни человек зоз паніматку Ивану, народзєну Бошняк, ту нам ше родзєли и нашо трєйо дзєци: Мартин, Каролина и Яков. Дакедишні школски пайташе з котрима сом ше як богослов одпитал 2004. року, кед сом з Дякова сєлєл до

Риму, нешка ми перши сушєдовє. Вуковарски край не бул ми цудзи бо сом до нього приходзєл як богослов у рижних нагодох, але сом не бул теди свидоми же ту єдного дня полни дзєшєц роки будзєм служиц Богу и народу. Ту дзе ме Божа провидносц по одлуки мойого тєдишнього владика послала и зоз службами котри сом през остані дзєшєц роки як священік кончєл и кончим у рамикох нашей Крижєвскєй єпархиі и Дяковско–осєцкогo надвладичєства патрєл сом вше служиц Богу и людзом. Мушим припознац же моя драга пририхтованя и формациі за священство, як интєлєтуална так и духовна, була барз динамична у каждим поглядзє. Подзєковни сом на тей ширини и тємпу з котрим сом крчал у своїх студєнтских рокох. Тот тємно намагам отримач и нешка як священік, творяци шицко цо ше одо мнє пита, вше на вєкшу Славу Божу, на хасєн Цєркви Божєй и на чєсц и потїху своїм родичом и родзини з котрєй сом по тей драги паноєцтва рушєл.

З приходом до Петровцох 2010. року не бул ми проблем же сом з вєкшого варошу (коло три милиони житєльох + каждодньови дзєшатки тисячи туристох) пришєл до меншого валалу, але ми було чєжше з мєнталитєтом у котрим священік недорушуюци авторитєт котри жиє на своєй „Святєй гори“, у своїм завартим швєцє, не миша ше з людзми, не пиє кафє з младама, не ма свойо гоби... То єдно ширше справованє присутнє на наших мєридианох и не розликує ше вєльо од держави по державу. У Римє змє були пририхтовани буц блїзки людзом, приблїжиц ше каждому человекуви, указац му же Бог люби кєждє своєю дзєцко. У християнским похопїованю не исную надлудзє (Übermenschen) котрим ше треба кланяц, ані гєвти недостойни же би ше им Исусово слово не нависцовало. Исус гварєл же кєждє почитованє и авторитєт над другима треба будовац зоз служєньом другим (усп. Марко 9,35). Пробовал сом служиц там дзе ме Господ сцєл, а Цєрква одлучєла же бим бул служитєл, служитєл шицким: и старшим и младшим.

Коло интєлєтуалнєй работи котру сом ше намагал нїгда не прєтаргнуц, як и коло власнєй духовнєй вибудови, зоз собу сом ношєл и свою чловєчносц,

Миклошевци – о. Сєдлак чита Євангєлию

Зоз означованя Дня Руснацох у РГ 2015. року

характер, афинитети. Кед у душпастирстве „бавице“ з дистанци вец укладаце мало, але и доставаце мало. Кед идзеце „на периферию“, т.е. виходзице зоз штредзиска власного живота котре за каждого священїка Боже Слово, Евхаристия, и молитва, Ви ше отвераце людзом и поставаце им блїзши, а зоз тим можеце вецей достац, але и утрациц. Думам же автентичносц и константа значни у душпастирской роботї, бо не може ше ровнац спрам того чи ше дацо другим пачи, але спрам мисїї Церкви. Дакеди то будзе прилапене, а дакеди цалком одбите, ша и самого Исуса зохабяли дзепоедни шлїдбенїки. Наприклад, кед зме у Петровцох ознова попри школскей ожили и парохиялну виро науку було питане: прецо то тераз, а церковни документи наглашуют же катехеза нїгда ані не була утаргнута, а дзе ше ю престало тримац, най ше ю цо скорей ознова обнови. Мой предходнїк, о. Яким Дудаш, часто обиходзел хоротнїкох, намагал сом ше шлїдзиц тоту праксу и вихасновац тот духовни потенциял же бим ше упознал зоз фамелиями своїх вирних, праве преїг димензїї послугованя хорим. За швичкарох було у початку аж и питане од дзвонара: „Чи дзеци баш муша каждой недзелї швичкариц? Закапкаю и забрудза нам церкву“. Тиж було питане чом церква цали дзень отворена кед ше ю не оправя, прецо ше кажди дзень дзвонї на богослужене, чом у церковним одборе од скорей шейсцох рокох и жени, прецо каждой суботи пораене

церкви, итд... Зоз часом людзе обачели же паноцови швечи старац ше о випатрунку церкви и ей облечиву, о церковним шпиву, о парохиялней виро науки, интерактивним сотрудзованьом зоз општину, школу, КУД-ом, телевизию... Же ше по поробеним попиє ведно кафа, предискутую актуални теми, ведно модлї з людзми дзевятнїци, хресни драги, пацерки... Правда, ест тих цо ше им тот „ренесанса“ не пачи, бо з таку роботу Ви виходзице зоз бешеди як шицко лем выпада, нїч ше у нас не случує, за дзеци нет нїяки церковни змист, од старших ше лем руковина позбера. Намагам ше у роботї тримац Євангелїї, церковних документох, владикових упутствох, власней совисци. Власни визиї и жадања намагам уклопиц до мисїїнїей визиї нашей Церкви, а не обратно. На концу, мисия Церкви не тужемска слава, вельке число вирних, позитивна економия парохїї, але спашене душох: „Salus animarum lex suprema!“ (Спашене душох то найвисша норма!). У тим контексту питаня: „Чи помреме од корони? Чи дахто нови приселї до „наших“ валалох? Чи шицки виселя дагдзе индзей жиц?“, не перши питаня у живоце и мисїї Церкви. Я ше намагал повесц же перши питаня: „Чи тоти цо гледаю виру найду на отворени дзвери дому Божого и паноца котри з нїма о вири зосце бешедовац? Чи тоти цо умераю порихтани зоз Св. Тайнами? Чи тоти цо одходза до швета у своїм шерцу ноша Слово Євангелїї зоз собу чи лем торбу зоз

о. Седлак – на Кирбау у Миклошевцох на Малу Матку Божу

шматами?“ Правда, то не атрактивни способ роздумованя аж ані медзи священїками, але за тото зме рихтани на студийох у Риме. Пред дзешец роками у Горватскей то була „тварда бешеда“, тераз ше видзи же постава уж розумлївша. У Риме то уж теди було вельке виволане за живот Церкви на котре нас ше интензивно пририхтовало кед ше врациме до своїх епархийох. Хорота КОВИД-19, видзи ше ми, лем пошвидшала тот процес освидомованя и потреби преходу на нови способи пасторалней дїялносци и похопйованя Церкви, котри у правилу и столїтиями пред нами були каждодньова стварносц, лем же су нешка дополнени зоз сучасними можлївосцами комуникацїї и виражованя. Тримаю же у тих нових обставнох заш важна духовна глїбина, интелектуална ширина, автентичне похопйоване и толковане Євангелїї, цо уклучує нови способи приблїжованя людзом.

НД: Яки були Ваше власни плани? Чи сце их вообщє мали лебо сце шицко препущели най Господ Бог водзи так як будзе найлєпше?

– Тота нова хорота на концу нас научела же у Церкви потребне плановац, але од Божей дзеки завиши сполньоване шицких пасторалних задумкох и способох витворйованя церковней стварносци. Принцип: „Пущиц же би Божа воля у живоце священїка мала остатне слово у його пасторалном ангажману“ цошка найкрасше цо ме научели у семинариї. У власним живоце тото сом вецей раз дожил, а у остатнї часи найбаржей почувствовал на планованим означованю благодарносци за дзешец роки священства, котре сом плановац зоз фамелию святочнейше преславиц на дзень мойого пошвєцаня, з парохиянами на дзень мойого уводзєня до служби петровского пароха, а зоз паноцами на петровски Кирбай. Божа воля одлучела же тоти слава були благодарни и благодатни, але на цалком иншаки способ. Слава му!

Розгварку водзела Агнетка Балатинац

о. Седлак член и Хлопскей шпивацкей групи КУД „Яким Гарди“ Петровци

Розгварка зоз председателюм Ради рускей националней меншини Вуковарско-сримскей жупаниі

НЕ ГАНЬБМЕ ШЕ СВОЇХ ПРЕДКОХ - 2. часц

– Чи Руснаци у Горватскей знаю свойо права и чи их хасную?

Хто сце тот зна свойо права, а хто не сце тот не зна. Старши ненагельо упущени кельо младши, хтори ше хасную зоз интернетом дзе шицко можу найсц. Нажаль, даедни ше здогадну же су Руснаци лем кед им треба же би за дацо витворели свойо права. Мал сом случаі же ми пришли людзе хтори не знаю ані язык, ані ше не вияшню як Руснаци и гледали одо мне потвердзене же су Руснаци, же би мали предносц при находзенью работи. Я им вец гварел же цалком досц же би ше поволали на член уставного закону. Млади би требали вецей хасновац свойо права. Нажаль, велі Руснаци не сцу конзумовац свойо права, не сцу ше ані вияшньо-вац, але ше вияшнюю як векшински народ або як даедна друга меншина. То маме и у наших вельких штредкох у Петровцох и Миклошевцох, Вуковаре и Винковцох. Так людзе за хторих знаме же су Руснаци вияшнюю ше як Горвати або Сербі. Ми ту не можеме ніч бо закон таки же кажде може пойсц до державней управи, заплациц таксу и превесц ше на другу националносц.

– Як сце задовольни зоз информованьом на рускем языку?

Руснаци маю свой часопис Нову думку хтору видава Союз Русинох РГ. Нова думка ту як хронічар часу и думам же вона така треба и остац бо зазначае шицко цо ше медзи Руснацами случуе, же би ше єдног дня док нас будзе барз мало, або и кед нас и не будзе, знало за нас, бо нажалъ идземе на вше меней. Числено зме спадли спод два тисячи, а то значи же наш народ вимера, а цо по даяких медзинародних стандардох, питане тераз за кельо дзешатки роки то будзе. Вше дагдзе даяки Руснак будзе, але питане чи нас будзе у даяким числе же бизме були даяки фактор и же бизме мали свойо права. Дакеди зме мали информоване на радио и то було добре ришене. Тераз, нажалъ, радия комерциални станіци и практично информоване на языку зоз гласом не маме. Кальо знам, Горватски радио Вуковар и радио Дунай маю якишик емисіи за национални меншини, але ше емитую на горватским, односно сербским языку. Наш язык не чуц, а то вец заш ніч.

На Телевизіи Винковци скорей була заедніцка меншинска емисия. Кажда национална меншина мала на своім языку прилог, репортажу хтору ше титловало на горватски язык же би шицки патраче знали о чим ше роби. Тота емисия зоз програми знята и вецей ей нет. То ше случело прето же ше дас пред пейцома роками прменела власніцка структура на тей телевизіи и векшински власнік за тото не бул зацикавени, гоч ше тота емисия финансovala зоз фонду за електронічни медіи зоз предплачена. Винковска телевизия заш лем провадзи дас 90% збуваньох по наших местох, але то идзе на горватским языку, та вец голем дахто видзел дацо о нас.

На других националних телевизийох таки пробо-ваня ані не було.

Зоз слику и видеом ту и там дацо о нас маме на державней телевизіи у емисіи Призма, але то не направене на способ на яки би то требало буц. Державна телевизия би требала на даяки иншаки способ то ришиц, голем так як цо була дакеди емисия пред войну кед свой человек роби емисию о своєї меншини, а не кед то роби дахто хто и не зна хто Руснаци. Прето сом незадовольни зоз державну телевизию як нас провадзи.

– Цо думае о пестованю нашей культуры?

Культура нам така яки зме сами. Случели ше нови медіи и глобализация хтора направела же млади не зацикавени тельо за власну культуру. Вони жию у єдним своім сучасним швец и их тота традиційна культура вяза-на за фолкор, за шпиване, за театар вельо меней цикави як нас дакеди кед ми були млади. Теди не було интернету и не мали зме тельо вибору як цо вони нешка маю. Так, кед патриме нашо дружтва, то шицко стари члени. Барз мало ест младих хтори ше активно укључую, а то не добре. Думам же то идзе од нас самих як родичох, же зме нашим дзecom не усадзели любов ту своіому. Не муши буц же би кажде танцовал, же би кажде шпивал або глумел, але голем дахто би бул у дачим активни. Ми нешка не маме трицетрочних людзох хтори би могли превжац и водзиц культуру, то шицко пейдзешатрочни и старши.

– Цо по вашим думаню найвекши проблем хтори Руснаци маю и цо би було ришене тих проблемох?

Найвекши проблем егзистенция, борба за кяду куну. Чежко заробиц и дойсц до доходку и людзе улавним бегаю за свою матреиялну егзистенцию и не зацикавени су тельо за дружтвени ангажман як у своєї нації, та так и ширше.

Проблем национална свидомсц хтора страцена ище у прешлим систему братства и єдинства, кед ше гварело же не важне хто ши, цо ши, але же будземе шицки єдно якишик Югославяне. Од теди почало препада-не, трачене националног идентитету, а вец пришла и тота война и идзе барз швидка асимилация. Векшина младих не чувствуе потребу за своім, та гваря же нацо я будзем Руснак, лепше най будзем Горват. Я ше вец питам, чом ци лепше буц Горват, а хто ци цо брані. На своєї работи я ше вше явно вияшньовал як Руснак и пре тото сом нігда не мал ніяки проблеми. Ту людзе сами себе одбиваю и траца тото ество. Гевти людзе хтори думаю же им не важне буц Руснаци, вони ше вец и потраца.

У цалей тей приповедки барз значна интеллигенция. У Словацкей ше пребудзело єдно вельке пасмо интеллигенциі хтора ше враца своім руским кореньом, вец попри ніх идзе и у Польскей, як и у Сербіи, чому вельо доприноси руска катедра, маю свою програму по руски и на радио и на телевизіи, маю видавтельство...

Нажалъ, при нас у Горватскей Руснаци интелектуалци ше оддалели од руснацтва и ми маме барз мале число интелектуалцох хтори

би цагали руснацтво, хтори би го чувствовали, а цо найжалоснейше, ище меней их маме у политики. Гоч их и маме, знаме хто им були оцове и дідове, а шицки ше пишу же су Горвати. Не сцу ше вияшньо-вац. Кед бешед на само вец и поведза же су Руснаци, але же им лепше так. Будземе реални, кед ше патри на вкупно кельо ест Руснацох у швец, нас ту насправди процентово ест барз мало.

– Яки Вам плани у будучносц?

Тераз други рок мандату, а по конец будземе робиц кальо зме годни лепше. Того року вшеліак плануеме отримац Дзень Руснацох и Рутенияду, а тиж так и зоз Союзом тоти два уж спомнути манифестації, саям кнїжкох и виставу народног облечива. Наздавам ше же ше нам того року поступи направиц презентацию народног облечива уживо, а не на бабкох у авзлогу як влоні.

Видаване кнїжкох за тераз не маме, а и Союз видава, та за то ані нет потреби.

Барз бим любел кед бизме могли освовац Координацию и цо нам ище барз значне то попис жительство. Мушиме роздумовац о тим як анимирац Руснацох и то уж на першей схадзки о тим будзе озбилней бешеди. Жадаме же би ше Руснаци у цо векшим числе вияшнели же су Руснаци. Вони можу и надалей кед же сцу у Державней управи буц уписани як сцу. Попис остава за держевну статистику и нам не важне чи людзе беюшедую мацерински язык чи не, важне же би нас на списку було цо вецей, же бизме могли спрам держави и спрам институцийох витворіовац свойо права.

Не ганьбме ше своіх предкох, вони своіо знали очувац кед були и вельо чежши часи од терашних. Не треба же ганьбиц вияшніц ше як Руснак/Рускиня, поготов тераз кед ше кажде може сам приявиц електронски преїг е-граждан. Кажде ше сам може уписовац и пополніц анкетни лісток, не муши чекац же би му анкетар пришол до обисца. Так же то шицко анонимне. За гевтих людзох цо робя у статистици кажде з нас лем число.

Будземе ше намагац цо вецей врациц нашо страцени овечки назад до своіого стада, тих хтори маю основи за то. Нажаль, ми ту на нашим просторе барз стара нация, бо наша штредня старосц преїга пейдзешат роки, обнавйоване барз мале, вельо ше вецей умера. Тиж ше велі виселели пре егзистенцию, та пошли за лепшим животом до заходних жемох Ирскей, Немецкей, Австриї... Од ніх ше векшина вецей не враци, або ше враца ту умрец на своєї груди.

– Дацо за конец.

Требали бизме водзиц вецей рахунку ми Руснаци сами о себе и повесц цо сцеме. Кед же людзе маю даяки идеї цо би сцели мац у своіх местох або у своіх дружтвох, най нам ше шлебно обраца и поведза. Ту зме за ніх як Рада. Можу нам ше явиц на имейл адресу до Ради, а можу и мне директно повесц, вец будземе патриц то и витвориц. И сам сом барз зацикавени же бизме каждому помогли.

Лю. Гапрай

Нашо парохії

Увод

Кед зме починали тот сериал о наших грекокатолицьких парохийох у рамикох Крижевскей епархії, з акцентом на штредки дзе жию и нашо людзе, сцели зме писац о парохиялних стварносцох котри надиходза уж добре познати штредки у Петровцох, Миклошевцох, Вуковаре, Райовим Селе...

Ми не жиєме у резерватах, але як шлебодни людзе по całej території Републики Горватскей, а там дзе нас живот ноши, маюци источно потреба и за духовним, на тот способ доставаєме информацию дзе мож пренайсьц нашу грекокатолицьку парохию и уклучиц ше до ей живота. То источно и поволанка же бизме ше у тих штредкох не лем пасивно причисльовали, але и активно уклучовали до живота наших парохийох.

Уж вецей як сто роки нашо людзе окрем у сримских валалох жию тиж и у городох, од Загребу по Вуковар, Вараждин, Умаг и Дубровник, а окрем польодїлства и индустриї, свою діялносц витворюю и у медицини, туризму, култури, просвити, погосцительству, ремеселнїцтву, политики, полициї, войску... З другима словами, наш человек не лем параст и роботник, але уж полни сто роки живи элемент хтори ше по прикладу наших предкох хтори ше приселели на сримски брещки и ровнїни, и нешка у вельо ширшим обсягу селї и витворює жиюци у векших и менших штредкох нашого отечества. Пправе прето и пишеме о наших духовних штредкох починаюци од векших городох и варошох.

Задар и парохії Далматинскей заґори У Далмації од давних часох було восточних християнох. Як скорей, так и по 1054. року у Задру и околїску исновали гречески заеднїци котри жили у заеднїцтву з Римским апостолским пристолом, а гу нїм ше часто причисльовали и славянски локални жителе восточного обряду. Вони мали порядни богослужєня и священїкох у шицких векших далматинских городох и островох.

Нукашньосц церкви Св. Духа у Задру

Диякон о. Ливио Маријан у нашей церкви у Задру

У новших часох, владика Епифаний Стефанович 1648. року, а познейше и владика Никодим Бусович 1648. року були компетентни грекокатоликом у тих крайох зоз припадаюцима священїками и монахами. Як ше на тих просторох держави часто меняли, меняли ше и можливости и способности за витворйоване душпастирской роботи. Од 1832. маме податки о грекокатолицькей военной капеланиї у Задру. Задар теди бул главни город Далмації у рамикох Габзбургскей монархії. Задарски грекокатолицьки воєни капелан мал источно и душпастирство над цивилним грекокатолицьким жительством ширшого далматинского подруча. У тих часох у Далматинскей заґори ище исновали парохії у Балькох, Врлики и Кричкох. Ведно зоз Задром вони творели Далматински викарият Крижевскей епархії. Медзи священїками котри служели у Далматинским викарияту нам интересантни тоти хтори були руского походзєня:

- о. Теодор Гоч, задарски воєни капелан 1856. року
- о. Андрий Лабош, старши, 1854. – 1867. парох у Врлики
- о. Никола Сеґеди, 1882. – 1887. парох у Врлики
- о. Владислав Лабош, 1887.– 1900. парох у Кричкох
- о. Андрий Сеґеди, 1920. парох у Кричкох

На задарским подручу уж 190 роки у якимшик континуитету жию и нашо

Церкав Св. Духа, Задар

людзе з Горнїци, Буковини, Земплину, Шаришу, але остатнї 70 роки и зоз Бачкей, Сриму и Славонїї. Ведно з нїма ту жию и грекокатолики украинского, далматинского и жумберацкого походзєня. У новших часох ест ту едно векше число приселених роботнїкох зоз України и Словацкей, векшином тиж грекокатоликох.

Пправе пре таку причину, понеже од Другей шветовой войны у тих крайох не було нашого священїка, уж длугши час чувствовала ше потреба порушац душпастирску роботу у тих крайох. Владика Милан Стипич постановел духовну мисию Задар котра почала діяствовац 7. марца 2021. року. Як стаємного водителя тей мисії поставени диякон Ливио Маријан, син задарского краю, прекладатель и длугорочни професор, потерашнї канцелар Крижевского владичества. Од священїкох мисии Задар облугує о. Маријан Єфтимов з Ястребарскей, а неодлуга ше до душпастирскей служби уклучи и наш новопошвецени священїк Ян Якубов котри жиє у Кричкох, а по походзєню є з восточней Словацкей, зоз Кошицкого владичества. Задарске римокатолицьке надвладичество у самим городу Задру нашей епархії подаровало древну церквочку Сошествия Св. Духа на хасноване, а интересантне и то же една од шпивачкох у церкви и наша Рускиня, панї Верунка Панкович, одата Маштрович, шефра пишкуревского дзияка, пана Михайла Панковича.

О. Владимир Седлак

Перша Свята Служба Божа з нашим владиком Миланом

ПІЯТКОВА ПРОГРАМА 48. ПЕТРОВСКОГО ДЗВОНУ

У організації Союзу Русиних Республіки Горватської Вуковар и КУД „Яким Гарди“ Петровці отримана 48. манифестація культури Русиних Республіки Горватської „Петровски дзвон 2021“, а под покровительством Совиту за націонални меншини Республіки Горватської и зоз фінансийну потримовку Општини Богдановци. Тогорочни Петровски дзвон отримани з нагоди 50. рочніци „Новей думки“ и 50. рочніци дзецинского часопису „Венчик“.

Перши дзень Петровского дзвону отримани п'яткок, 18. юнія, а почал зоз отвераньом вистави фотографійох 50. рочніци „Нова думка“. Опрез дома культури були повишани фотографі на словних боках шицких Нових думкох виданих през тот период. Тоти наслонни боки були єден моцни шведок видаваня того часопису, хторе зажило давного 1971. року, а жие и нешка. Виставу отворела главна и одвичательна редакторка руских виданьох при Союзу Вера Павлович.

Друге значне збуванє того дня була промоція кнїжкох виданих прешлого 2020. року. Союз у тим периодзе видал три кнїжки: „Агнетка“ кнїжка дзецинської прози авторки Агнетки Костелник Балатинац, „Швет хтори нестала“ збирка поезії автора Томислава Мишира и літопис „Думки з Дунаю“ групи авторох. На промоції ше нашла и збирка поезії „Птици дзецинства“ Владимира Антуна Провчия, хтора вишла тиж влоні, а видана є у Новим Садзе у Войводини.

Шицки кнїжки нащивительом представела главна и одвичательна редакторка Вера Павлович. Окрем ней, о своїх кнїжкох бешедовали и присутни авторе Агнетка Костелник Балати-

нац и Владимир Антун Провчи. Треца, а можебуц и найцикавша програма того вечара бул литературно-музични вечар Русиних Республіки Горватської, у хторим участвовали писателе Русиних Республіки Горватської, Женска шпивацка група КУД „Яким Говля“ Миклошевци и народни оркестер КД Руснацох Цвелферіі Райово Село.

Як уж и звичайно, тот часц манифестації почала зоз рефератом о рочніцох. Реферат о 50. рочніци „Новей думки“ попровадзени зоз PowerPoint презентацію пречитала Вера Павлович. Потим ше представели писателе и шпиваче зменяючи ше, так же бул шор шпиванкох, шор писаного слова и так доокола по сам конец програми.

Од писательох були присутни Агнетка

Отверанє вистави 50. роки Новей думки

Костелник Балатинац, Любица Гаргай, Томислав Кетелеш, Владимир Антун Провчи и Звонимир Барна.

Женска шпивацка група КУД „Яким Говля“ зоз Миклошевцох з тей нагоди одшпивала осем піснї у штирох блокох, а то були: „Ей я себе зашпивам“, „Ягодача“, „На зеленой траві“, „Лепше тей дзівочки“, „Под стреху ше гніздзи ластовка“, „Не пий коню воду“, „Сон у моім сну“ и „Послала ме швекра“. Водителька шпивацей групи Леся Мудри. Народни оркестер КД Руснацох Цвелферіі зоз Райового Села одшпивал три шпиванки у двох блокох и то „Кед сом вчєра вечар“, „Як сом ше залюбел“ и „Вежні зайду и я зайду“. Водитель оркестра Даниел Грубєня.

Литературно-музични вечар и того року водзели Агнетка Костелник Балатинац и Любица Гаргай.

По законченєй програми за учашнікох програми и гостох була послужена вечера у Дружтвеним доме „Соколана“.

Манифестація отримана у складзе и по шицких препорученьох Национального штабу цивилней зашити.

Любица Гаргай

Дует Паула Поточки и Любов Колесар, КУД „Яким Говля“ Миклошевци

Водительки програми

КД Руснацох Цвелферіі, Райово Село

Представяне кніжки Владимира Провчя „Птици дзециства“

Реферат з нагоди 50. рочніці Новей думки

Представяне кніжки Агнетки Балатинац

Поет Звонимир Барна

Томислав Кетелеш

Поетеса Агнетка Балатинац

Поетеса Любица Гаргай

Промоція видавательства 2020. року

Поет Владимир Провчи

Женска шпивачка група КУД „Яким Говля“ Миклошевци

Публика у сали

Отримана централна манифестация русиних РГ Петровдски дзвон

Петровски амфитеатер ожил зоз 48. Петровским дзвоном

Пред числену публику указана богата програма

Други дзень 48. централей културней манифестаций Русинох РГ Петровски дзвон отримани всоброту, 19. юния.

Тогорочни Петровски дзвон пошвещени 50. рочници часописох Нова думка и Венчик, отримани з финансийну потримовку Совету за национални меншини РГ и Општини Богданови, а у ораганизації Союзу Русинох РГ и КУД „Яким Гарди“ Петровци.

Манифестация почала зоз покладаньом венцох на грекокатолицким теметове страдалим барнительом и цивилним жертвом у Отечественей войны. Венец положила и швички запалела делегация Союзу Русинох РГ, на чоле з председателку Союзу Дубравку Рашлянин, у чийм составе були и секретар Союзу Русинох Звонко Костелник, член Председательства Союзу Владимир Провчи, одвичательна редакторка Союзових виданьох Вера Павлович и делегат КУД „Яким Гарди“ Владимир Дудаш.

Святочна програма започала на 19,30 годзин у амфитеатару. Кратке привитне слово отримала Дубравка Рашлянин, а после ней нащивительох привитал и началник Општини Богдановци Марко Барун. Конферансу водзел Томислав Рац. Програму отворели домашни зоз гимну РГ и святочну писню Русинох РГ „На панонскей ровни“, а як то уж и звычай, Михайло Голик одшпивал писню манифестаций „Петровски дзвон“, за хтору слова написал Силво Ерделі, а музику Витомир Бодянец.

Свою културно уметницьку творчосц указали члени КУД Руснацох Осиек у виводзеню трох шпиванкох зоз музичним и диригентским провадзеньом Огнена Здравковича, а тиж так наступело и КУД Русинох Винковци у предводзеню Деяна Циковца. КУД „Осиф Костелник“ з Вуковару, хторе предводзи водитель оркестру и председатель Дружтва Владо Русин, на то-

Привитне слово председателки Союзу Русинох РГ Дубравки Рашлянин

горочним Дзвону представело ше зоз писнями хтори виведла соло шпивачка Мария Закалюк.

Окреме замеркована численосц и ускладзенох Женскей шпивачкей групи КУД „Яким Говля“ зоз Миклошевцох, хтора тиж виведла три шпиванки, а наступело и КД Русинох и Українцох ПГЖ Рушняк, чий дует Владимир и Верица Провчи одшпивали венчик руских шпиванкох. З боку Союзових Дружтвох наступело и домашне КУД „Яким Гарди“ з Петровцох, чия Хлопска шпивачка група наступела на завераню Дзвона. Од руских Дружтвох зоз РГ треба визначиц и наступ Дружтва Руснак, хторе ше указало у красним шветлу зоз оркестром и численима младима шпивачами у мишаним хору, у виводзеню даскеліх руских писньох. Медзи госцююцима ансамблами неруского кореня на 48. Петровским дзвону наступело Здружене Мадыарох городу Вуковару, чий женски хор наступел зоз

Покладане венцох при Памятнику погинутим бранителюм и цивилним жертвом у Отечественей войны на петровским грекокатолицким теметове

Водитель програми Томислав Рац

венчиком мадыарских народних писньох, КУД „Весела Шокадия“, ХШП „Зуце“ зоз Гундицох, Бошняцке КУД „Лілян“ зоз Райового Села, хторе ше з тей нагоди окрем соло писньох представело и з атрактивним Єгипетским танцом.

Предостатне, але барз прилапене, наступело винковске КУД „Лесаре“, хторе на вимагане публики одшпивало аж пейц писні зоз тему Салвонии и любви спрам нашого краю.

Соботова програма закончена з вечеру за госцох и учашнікох на фодбалским терену петровскей школи.

Остава нам ше наздавац же на слідуяцим 49. Петровским дзвону условия и наступи буду лепши, бо ше того року попри щичких мирох защиты у амфитетру чежко було длужей затримац пре суньоги.

Вера Павлович

Солистка зоз Райового Села

КУД „Осиф Костелник“ Вуковар

КУД Руснацох, Осиек

Привитне слово Марка Баруна,
началніка Општини Богдановци

КД Русинох и Українцох
ПГЖ Рушняк

Горватске КУД „Весела
Шокадија“ Гундинци

КУД Русинох Винковци

Бошнячке КУД „Лілян“ Райово Село

Горватске КУД „Лесаре“ Винковци

КУД „Яким Гарди“ Петровци

Дружтво Руснак

Здружене Мадярох, Вуковар

КУД „Яким Говля“ Миклошевци

Звичай нашого народу

Маялос у Петровцох

У Петровцох, 6. юния, пред Етнографску збирку отримана културна манифестация Маялос – валяне майского древа.

Ораганизатор манифестаций Союз Русиных РГ и КУД „Яким Гарди“ з Петровцох, а манифестацию финансино потримал Совет за национални меншини РГ.

Майске древо закопане, як уж тому швечи, концом априла у центру вала-ла опрез нашого музею, а валяне пре нестабилну хвилю охабене з початок юния.

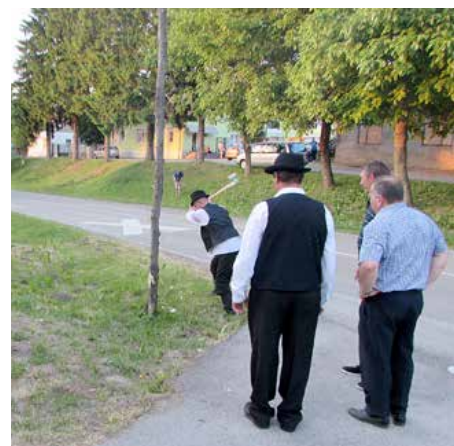
У пригодней културней програми участвовала Хлопска шпивацка група КУД „Яким Гарди“ зоз Петровцох и музични оркестер КУД „Осиф Костелник“ з Вуковару, хтори зоз писню и музику провадзели валяне високого древа.

На манифестаций були присутни представителе явного и политичного жи-

вота Руснацох у РГ: член Совету за национални меншини Звонко Костелник, меншински заменик началника Општини Богдановци Ярослав Медеши, председатель Ради рускей националней меншини Општини Богдановци Томислав Кетелеш, председатель Ради рускей националней меншини ВСЖ Яким Ерделі, Представителька рускей националней маншини ОБЖ Агнетка Балатинац, началник Општини Богдановци Марко Барун, председатель МО Мирко Гарди, члени Добродзечного огньогасного дружтва Петровци, редакторка информования у Союзу Русиных РГ Вера Павлович и други зацкавени Петровчане и їх госци.

Треба надпомуц же ше рубаня древа прилапели члени КУД „Яким Гарди“, а же ше на концу зваліц древо удало Силвови Бурчаковому.

По перши раз ше од уводзения мирох за-

Рубане маялосу

щити од Ковиду-19 спонтанно кратко и зананцовало пред Етнографску збирку у Петровцох.

Тогорочна манифестация Маялос одделена од Петровского дзвону хтори пошвечени 50. рочници информования у Союзу Русиных РГ през часопис Нова думка и Венчик.

Вера Павлович

Вешеле у дворе Етнографскей збирки

КУД „Осиф Костелник“ з Вуковару и КУД „Яким Гарди“ з Петровцох музично провадза рубане дрва

МАЙСКЕ ДРЕВО

Члени шпивацкей групи Дружтва „Руснак“ з Петровцох, та Старих и Нових Янковцох

У організації ДВД Петровци, а з финансино потримовку Општини Богдановци, 6. юния оримане валяне Майского древа. Шицких госцох привитал заповидник Дамир Музичка и председатель ДВД Петровци Еуген Бурчак. На културней програми наступели петровски културни здруженя „Руснак“ Дружтво Руснацох у Републики Горватскей и КУД „Яким Гарди“. Члени шпивацкей групи Дружтва „Руснак“ з Петровцох, та Старих и Нових Янковцох одшпивали два руски народни писні „Ша ми тадзи преходзели“ и „Ти шугаю, шугаїчку“. Кед пришол час валяня маю, шекеру до рукох брали и Лимачи НК Петровци. Було то їх перше участвоване у тим обичаю.

На културне збуване, хторе у ДВД Петровци ма длугу традицию, одволали ше ДВД Богдановци, Свињаревци, Стари и Нови Янковци, Нуштар, Месни одбор и петровски здруженя, а звелічали го началник Општини Марко Барун, заменик началника Ярослав Медеши, председатель МО Мирко Гарди и парох о. Владимир Седлак. Понеже програма була на отвореним, опрез Огньогасного дому, цале збуване мало досц патрацох.

мр Илона Грецешин

жадам припадац Тебе

жадам припадац
лем Тебе
нікому другому
ані себе
лем Тебе

знам же сом
досц часто
леніва забудліва
незацікавена
з поглядом на други бок
вельо раз
нероздуманна
и гришна
далеко и од себе
але заш лем
жадам припадац
лем Тебе

модлім це
пробач ми
мойо залюбеносци
з часу на час
и одсутносци
одсутносци души
хтора жада буц
привязана лем за Тебе
вистатого цела
хторе часто
дума лем на себе
и забува теди Тебе

модлім це
пробач ми залюбеносци
до того швета
и шицкогo гевтого
цо думам же ме у нїм
чека

пробач одходи
на други драги
хтори не водза
гу Тебе
и вец моя душа
часто знемирена одцудзена
до дзири руцена
ти теди гвариш
док придзеш гу себе
врац ше
бо я чекам тебе

Лю. Гаррай

želim pripadati Tebi

želim pripadati
samo Tebi
nikome drugome
ni sebi
samo Tebi

znam da sam
dosta često
lijena zaboravna
pasivna
s pogledom na drugu stranu
puno puta
nepromišljena
i grešna
daleko i sama sebi
ali ipak
želim pripadati
samo Tebi

molim te
oprosti mi
moje zaljubljenosti
s vremena na vrijeme
i odsutnosti
odsutnosti duše
koja želi biti
privezana samo za Tebe
umornoga tijela
koje često
misli samo na sebe
i zaboravlja tada Tebe

molim te
oprosti mi zaljubljenosti
u ovaj svijet
i sve ono
što mislim da me u njemu
čeka

oprosti odlaske
da druge pute
koji ne vode
k Tebi
i onda je moja duša
često uznemirena otuđena
u jamu bačena
tada ti veliš
kad spoznaš sebe
vreti se
jer ja čekam tebe

1.

Дзецко на кирбаю
купело фуркадло
и бегало зоз нїм
щешліве
як ше фуркадло обрацало
а вец ше дзецко
пошпоцело и спадло,
фуркадло ше потаргало,
а дзецко
плакало.

2.

Хлапци обрацали
рингишпил на кирбаю
при верху на дескох
поскладаних доокола
пейц раз
а вец ше
раз вожели
була то велька радосц
за тих хлапцох
и за гевтих
цо ше вожели
и заплацели.

Томислав Мишир (зоз 4. циклуса
кнїжки Швет хтори нестала)

1.

Dijete je na kirbaju
kupilo igračku
u obliku vjetrenjače na štapu
kad trčiš s njom,
a ona se okreće,
dijete je trčalo s igračkom
i blistalo od sreće,
a onda je dijete palo,
igračka se slomila,
a dijete plakalo.

2.

Dječaci su okretali
ringišpil na kirbaju
pri vrhu na daskama
složenim u krug
pet puta
a onda su se
jednom vozili
bila je to velika radost
za te dječake
i za one
koji su
platili.

(Tomislav Mišir iz 4. ciklusa
knjige Svijet koji nestaje)

Подобова колония у Крижевцох

На поволанку председательки Крижевского подобового круга Марьяни Шатрак, Владимир Провчи бул представитель и маляр КД Рушняк ПГЖ на малярской колонии, отриманей 12. юния того року на тему Крижевских ведутох. Инициативу же би автор бул поволани дал наш паноец Михайло Симунович.

Учашніки Колонії у Крижевцох

Колония организована з нагоди швекта „Крижевского велького справища“, почала на 9 годзин рано, а закончена е на 15 годзин пополадню. Робели 22 маляре, углавним члени Клуба, але и маляре з околїска, зоз Загребу, Лепоглави и Риєки. Було вецей жени як хлопох, а мальовали и тройо дзеци.

Робота Владимира Провчиа

Роботи були вшелїяки, найвещей вязани за православну церкву у центру места, а стационавало ше у парку у цетру Крижевцох.

Владимир Провчи робел окремно, пред грекокатолицку церкву Пресвятого тройства и владическу катедралу, же би ю вирнейше указал. Його работа похвалена як една з найуспишнейших. За свойо роботи учашніки достали припознаня и дарунок.

После роботи организоване дружене и полудзенок у ресторану блїзко Клубу. Владимир Провчи поволани и на виставу духовних мотивох хтора ше планує за септембер, та ешеньску подобову колонию того року, чому ше дзечне одвола.

Владимир Провчи

Подобова колония у риєцкей Заєдніци Мадярох

Подобова колония у Заєдніци Мадярох у Риєки тирвала од 12. по 14. юний того року, на котрей члени КД Рушняка участвовали штернасти раз.

Того року колония перши раз организована у їх новом просторе, у вили „Ана“ на Печинох у Риєки. Прекрасну вилу хтору за себе збудовал бувши директор підприємства „Виктор Ленац“ пан Врховник купела мадырска влада и даровала ю Союзу Мадярох на хасноване, а Союз Мадярох ю препущел на хасноване Риєцкому Дружтву Мадярох у Риєки. Коло вили красни парк зоз перголу под хтору ше мальовало.

КД Рушняк представели Владимир Провчи и Мирта Блажевич. Тема не була одреджена, та М. Блажевич мальовала квецце, а В. Провчи пейзаж.

На колонії участвовал 21 маляр и було вельке число роботох у рижних технікох, аж и примененей уметности.

Малюнок Владимира Провчиа на Колонії при риєцких Мадярох

Участвовали маляре штирох национальных меншинох: Руснаци, Словаци, Сербии и Мадяре, а кед слово о рокох видно же маляре векшином старши людзе.

Нова председателька Зденка Шибалин Клепац створела приемну роботу атмосферу. Чкода же заграда вили не хаснована за мальоване. Вистава роботох порихтана останього дня колонії.

Концом юния Владимир Провчи бу-

Припознанє и дарунок за участвоване

дзе мац виставу у їх просторе под час промоції кнїжки єдного мадырского автора.

На додзельованю подзекованьох председалька Риєцкого здруженя Мадярох крашне бешедовала о сотрудничтву наших двох Дружтвох хторе годно буц приклад другим, на цо Владимир Провчи пожадал ище лепше сотрудничтво.

Владимир Провчи

Вистава малюнок „Сафари горватского приморья“ у Волоским

Вистава малюнок под назву „Сафари Горватского приморья“ отримана од 21. по 22. април у Волоским у галерії Либурния. Пре епидемиологийни мири Штабу цивилней зашити вистава тирвала лем три дні. На вистави у галерії викладали пецero авторе, млади и одважни, а медзи нїма и Руснак Владимир Провчи.

Тема вистави була представитц Приморе под морїом, цо не стретаме часто. Под морїом панує вельке богатство рибох, коралюх, кориткох и другого. То єден окремини швет хтори ма свойо

Владимир Провчи опрез свойого малюнка

закони. Людзе ше муряю же би учили велї ствари о швецце под морїом.

Велї фотографую, знімаю з камерами и приноша нам випатрунок того чаривного швета. Даєдни маляре то хасную за свойо малюнки, та так и на вистави указани раритетни риби, коралї и друге цо барз зацикавело публику.

Авторы дали шицко од себе, а Провчи уж робел вистави на тоту тему, та му не було чежко ше виразиц.

Публика ше зацикавала и потримала виставу, а Провчийову роботу високо оценола, цо му дава порив за будуцу роботу.

Владимир Провчи

Михайло Ковач

Прешло уж шеснац роки як умар Михайло Ковач, еден од найвизначнейших руских поетох, приповедачох, драмских писателюх, романописателюх, драгописателюх, критичарох, прекладачох, публицистох, складачох учебнікох, зазберовачох народних писнюх. За собу охабел визначни литературни твори, але о тим повеме даскельо слова познейше.

Михайло Ковач народзени 27. 10. 1909. року у Шидзе. Бул пияте од еденацетерих дзецох, кельо мали його оцц Янко, роботник на гайзибанскей драги, и мац Ана, народзена Кулич. Основну школу закончел у родним месце (1917 – 1920), стредню (1921 – 1925) тиж у родним месце, а учительску зоз претаргнуцами у Крижевцох (1929). Робел як учитель у валалох Бапска-Новак, Маркушица, Антин (1929–1931), потим у Руским Керестуре (1931–1941), зократим претаргнуцом кед службовал у Малим Идьошу. После окупациі Бачкей преходзи прејг Дунаю и роби як општински чиновник у Шидзе, а потим як учитель у Привиней Глави и Бикич Долу (1941–1952). По потреби служби преходзи на роботу учителя до Нового Саду (1952–1966).

Моя улїчка

Моя улїчка – кощнічка.
Не една...
Вельо кощніци,
вельки и мали,
цо их ту людзе
пошоровали.

Моя улїчка – пажичка
на хторей
року цалого,
так як у маю,
людзе – квецки
вше розквітаю.

Моя улїчка – ричка
по хторей людзе
як криги преживовани,
як лотоси приспани,
як лїстки з древох зорвани,
нестримано ше зменяю
вше напредок
зоз своїма
бригами,
смутками
и радосцями
путую,
путую,
путую...

Року 1966. формує ше Руска редакція Радио Нового Саду и М. Ковач преходзи на роботу новинара. Роби як редактор културней рубрики (1966–1974). Од 1974. року жиє у Новим Саду як пензионер. Першу приповедку *Атаманов син* обявел у *Руских новинох* (1927). Обявйовал у периодики и часописох:

Руски новини, Руски календар, Наша заградка, Руске слово, Пионерска заградка, Шветлосц, Нова думка, Литературне слово.

3 М. Винајом видал *Алманах бачванско-сримских писателюх* (1936). Обявел самостойни кнїжки поезиі: *Мой швет* (1964), *Писні дїда заградара* (1970), *Шветла вечарово* (1985) и *Я дуб червоточни* (1989 – *перши том вибраних творох*). Богата и його прозна творчосц. Обявел шлїдујуци самостойни кнїжки приповедкох за дзеци и одроснутих: *Цихи води* (1970), *Дзецински швет* (1971), *Перши радосци* (1977), *Јани Малювані* (1978. и 1981.), *Цеглярня* (1982), *На окрајску* (1983) и *Глїбоки корені* (1987). У коавторстве зоз Ш. Гудаком друковал роман *Гриц Бандурик* (1972). „Уж медзи двома войнами пише драми котри ше виводза на сцени (*Янкова женїдба, Суд правди и Одборници*). После II шветовой войны друкую драми: *На швитаню* (1952), *Ораче* (1954), *Човек з народу* (1960), *Зборник театралних фалатох* (1962), *Нїгда ше не зна* (1970) и *Шветла за цим видокругом* (1971). Заступени є у антологийних виданьох: *Руско-українски алманах бачванско-сримских писателюх* (1936), *Одгуки з ровніни* (1961), *Антология дзецинскей поезиі* (1964), *Антология поезиі бачванско-сримских руских писателюх* (1963), *Слунечни роки* (1969), *Дубока бразда* (*Глїбока бразда* – 1975), *Там коло Дунаю* (1976), *Sled času* (*Шлїд часу* – 1978), *Despartiri in cimpie* (*Розход у ровніни*, 1981) и *Антология рускей поезиі* (1984).”¹

Наш пан туліпан

Наш пан туліпан
вчера у загради
отворел – ресторан.
И, ниа, уж нешка
шицки госци у нїм
места не маю.
А як би и мали
кед тот пан,
туліпан,
задармо
сладку медовку
своім госцом точи.
Каждому госцови
хтори до ресторану
на аеродрому прилеци,
лебо з босима ногами
закрочи.

И так ше
у тим ресторану
од рана
до вечара самого
пчолки и мотилї,
оси и донгове
з медовку опиваю.
А вечер кед придзе,
кед слунко
ноцник погледа,
пан туліпан
дзвери на своім ресторану
завераю,
а госцох пияних
вонка пратаю.
И док там вонка,
даєден пияни донгов
леци по загради
и кельо моци ма – шпива,
туліпан, пан,
у своім завартим ресторану
шпи и одпочива.

Як уж и гварене Михайло Ковач еден од найвизначнейших руских авторох чий опус барз обяжни, та було и чежко направиц вибор, але понеже роками робел як учитель, одлучели писні зоз мотивами дзецинскей поезиі.

Михайла Ковача упознали зме як поета, приповедача, драмского писателя, романописателя, публицисту, односно як литературне чудо. Понеже же за собу охабел велї твори котри збогацели руски язык и же є еден од найвизначнейших руских писателюх у Войводини, каждого ше року як памятка на нього отримую *Конкурс мединародного фестивалу поезиі и краткей приповедки за дзеци Михайло Ковач*. Барз интересантни факт же тот фестивал не финансиє Министерство култури Републики Сербии, але тоти хтори робя у організації, робя то бесплатно. Любя литературу и на тот способ сцу наглашиц кельо литература у ствари значна, а мено Михайла Ковача шицко того облапя.

Михайло Ковач мал красни, длугоки живот. Умар 2005. року у своім 96. року, и поховани є там дзе є и народзени, у Шидзе. Барз му дзекуєме бо нас барз задужел.

Андрея Магоч, проф.

1) Антология малей прози Руснацох и Украјнцох Югославиі, Крижни драги, Руске слово, Нови Сад, 1990., 621. бок.

Intervju s Helenom Timko

Nije ni sanjala da će se baviti nastavničkim poslom ali ga je zavoljela – 2. dio

- Vidimo da je psihologija tvoj posao i životni poziv. No, čime se baviš u slobodno vrijeme? Koji su ti hobiji?

Rekla bih da imam dosta hobija, no neki su trenutno ograničeni epidemiološkom situacijom. Volim putovati i jedva čekam mogućnost slobodnog kretanja po Europi, ne strahujući od zaraze ili karantene. Obišla sam većinu država srednje i jugoistočne Europe, a bila sam i u nekim državama na zapadu Europe, primjerice u Luksemburgu, Francuskoj, Nizozemskoj. Osim putovanja, volim sudjelovati u raznim projektima u lokalnoj zajednici, edukacijama koje organiziraju udruge, također i volontiram. Volontirala sam u nekoliko udruga, uglavnom u području socijalnih usluga – radila sam s djecom s poremećajima u ponašanju, odraslima s poremećajima vida i sluha, s djecom. Osim toga, posjećivala sam i volontirala na raznim festivalima i događanjima u Osijeku i okolici, kao primjerice „Zemlja bez granica“, Osječko ljeto kulture, gimnastički kup, pa čak i Svjetski kongres Rusina 2017. godine. Volim na neki način doprinijeti lokalnoj zajednici, osjećati se korisno, naučiti nešto novo, razviti vještine, a to mi sve omogućava volontiranje. Mnogim se ljudima volontiranje ne čini privlačnim jer za to nema nikakve novčane kompenzacije, no volontiranjem se puno toga dobije što novac ne može zamijeniti. U posljednjih godinu dana s volontiranjem sam malo stala, zbog epidemioloških uvjeta te sam se više posvetila uređenju doma i vrtlarstvu. Uzgajam svoje povrće, hehe. Osim toga, volim peći i kolače za svoje ukućane i isprobavati nove

Petrovačko zvono, 2013. godine

recepte. Kao što ste dosad primijetili, pišem i članke za Novu dumku iz domene svoje struke. Pisala sam o odgoju djece, pripremi za školu, o učenju, stresu, ljubavi, samopomoći u ovim izvanrednim epidemiološkim uvjetima itd. Čak sam htjela napisati i kolumnu o tome zašto je dobro putovati, ali je bolje da to odgodimo za neka druga vremena.

- Pisala si za naš časopis kolumnu o temama iz svoje struke, a ove godine ćeš nam predstaviti jedan drugi segment – povlačenje sredstva iz EU fondova. Imaš

li formalnu edukaciju vezanu uz tu tematiku?

Imam. Završila sam tečaj za pisanje projekata koji se financiraju iz EU fondova pri jednoj ustanovi za obrazovanje odraslih. Smatram to korisnom edukacijom, osobito ukoliko želite jednog dana za svoj posao ili projekt ostvariti financiranje iz navedenih fondova. Prijava za dobivanje financijskih sredstava iz fondova nije lak posao, ima mnoštvo papirologije i uvjeta. Pravila financiranja i izvještavanja vrlo su rigorozna. Znanje iz područja pisanja projekata zapravo je korisno svugdje, čak i kad radite u školi. Škole često imaju raznolike projekte u kojima surađuju s drugim školama, ustanovama, pa čak i gospodarskim subjektima iz zemlje i iz inozemstva. Nekad to budu veliki europski projekti u koje je uključeno više zemalja. Stoga je dobro u školi imati i zaposlenike koji imaju znanje i vještine upravljanja projektima. Mene je tema upravljanja projektima počela zanimati još na studiju jer smo imali izborni kolegij iz kojeg smo morali osmisliti jedan mali projekt. Želja da naučim nešto više o tome u meni je tako nastavila rasti, sve dok nisam stekla mogućnost završetka jednog takvog tečaja.

- Koliko su EU fondovi privlačni za kulturne amaterske udruge kao što je naš Savez Rusina u Republici Hrvatskoj? Kakve mogućnosti nam pružaju?

Koliko su fondovi privlačni za kulturne amaterske udruge nisam pretjerano upoznata, budući da osim sudjelovanja u radu u KUD-u Rusina Osijek nisam uključena u druge kulturne udruge i aktivnosti. Ono što znam da europski fondovi pružaju financiranje je kulturnih aktivnosti – organizacija određenih manifestacija, osobito međunarodnog tipa (kao recimo „Europska prijestolnica kulture“), međunarodno udruživanje kulturnih organizacija i sl. – kroz program „Kreativna Europa“. Osim toga, udruge se mogu prijaviti i na druge programe koje financira Europska unija, ovisno o ciljevima i vrsti projekta. Primjerice, Erasmus+ projekti, Twinning projekti, Europa za građane i sl. Također, ovisno o svojoj svrsi i djelatnosti, udruge se mogu prijaviti i na objavljene pozive za prijavu projekata u kojima je navedeno kakvi se projekti financiraju i tko se na njih može prijaviti. Udruga u kojoj određena aktivnost koja se financira nije definirana Statutom primjerice ne može se javiti na takav poziv. Stoga, udruge kako bi povećale

Obitelj Timko u Heleninom djetinjstvu

mogućnost financiranja putem europskih projekata, ali i putem nacionalnih i drugih izvora, mogu proširiti svoje djelovanje pa u svoj program uključiti i rad s djecom i mladima, poboljšanje položaja ranjivih skupina, ekološke aktivnosti itd. Bitno je da od aktivnosti koje udruga organizira korist ima šira društvena zajednica.

- Višegodišnja si članica KUD-a Rusina Osijek. Kako ocjenjuješ stanje u vašem Društvu s obzirom na ove epidemiološke okolnosti i nemogućnost okupljanja, održavanja proba te organiziranja kulturnih manifestacija?

Svi se već osjećaju tjeskobno i depresivno zbog nemogućnosti susreta i druženja s poznatim ljudima, članovima svoje zajednice te okupljanja i nastupanja. Neki ljudi se dakako međusobno nalaze i družu, ali u ograničenom opsegu. Srećemo se u gradu, na misama. Kao Društvo nismo se već dugo okupili, ali nadam se da će se to uskoro promijeniti.

- Znamo da si rusinskoga podrijetla te da si jedna od rijetkih mladih osoba koja ima dvojezičnu osobnu iskaznicu (rusinsko – hrvatsku). Reci nam koliko se služiš rusinskim jezikom?

Rusinski jezik vrlo dobro znam, a i rusinsko pismo čitam bez problema. Tomu su me, naravno, naučili moji roditelji koji su oboje rusinskog podrijetla. Kod nas se u obitelji uvijek služilo rusinskim jezikom, roditelji sa mnom nisu komunicirali na drugačiji način. I sa starijim članovima rodbine također znam komunicirati na rusinskom jeziku, no to ne bih mogla sa svojim bratićima i sestričnima. Jednostavno, oni u obitelji nisu učili jezik. Mogu razumjeti, ali ga ne govore. Što je šteta jer time se onda polako gubi dio našeg identiteta i veza s predcima. No, to je dio jednog drugog problema koji se češće događa u dvojezičnim obiteljima, problema asimilacije. I ukoliko ne postoji svijest i volja roditelja da dijete upoznaju s kulturom naroda kojem pripadaju, jezikom, običajima i tradicijom, niti dijete samo neće pokazati želju za tim.

- Gdje si osim u obitelji učila rusinski jezik? Je li to bilo organizirano u redovnoj nastavi?

Kod nas u Osijeku zbog malog broja pripadnika rusinske zajednice nikad nije bilo organizirano učenje jezika u redovnoj nastavi, kao što je to u mjestima poput Petrovaca ili Mikluševaca. No, imali smo u više navrata organiziranu poduku iz jezika i kulture koju smo pohađali subotom. Sjećam se da je prvi put to bilo organizirano tijekom 1990-ih godina pod vodstvom učiteljice Cecilije Harhaj, u prostorijama koje je KUD imao na raspolaganju. Tada

Od ranije dobi u rusinskoj nošnji

sam imala 8 godina i tada sam se prvi put na neki način susrela s organiziranim učenjem svog materinjeg jezika, a sjećam se i da sam u tim prostorima učila plesati naše tradicionalne plesove. Mislim da je to trajalo samo tu jednu godinu. Nakon toga smo mogli formalno učiti jezik jedino na ljetnim školama, koje smo uglavnom pohađali svake godine. Na njima smo učili o svom jeziku, povijesti, tradiciji, sjećam se da sam učila i tehniku vezenja. U slobodno vrijeme smo se družili, igrali, a kad su ljetne škole bile organizirane na moru, i kupali smo se. Sjećam se da nas je tad bilo puno na tim ljetnim školama, preko stotinu, no s nama su ih pohađali i Ukrajinci koji su učili svoj jezik i kulturu. No, to su samo sporadične aktivnosti učenja materinjeg jezika u kojima je upitno koliko od toga djeca zaista usvoje i zadrže. Što nas ponovno vraća na obitelj i njezinu važnost u učenju jezika i prenošenju tradicije.

Sjećanje na jedan od rođendana

- Kako bi ti mogla doprinijeti opstanku i afirmiranju svoje nacionalne zajednice u RH u budućnosti?

Hmm, na ovo pitanje nije jednostavno odgovoriti. Kao jedinka mogu svom potomstvu prenijeti vrijednosti, običaje i tradiciju do kojih ja držim i koji su mi važni. No, hoće li ih oni prihvatiti kao svoje tijekom svog formiranja u mladosti, to ne mogu predvidjeti. Možda će oni odlučiti da su im važne neke druge vrijednosti. Budući da smo postali dijelom velike europske zajednice i da na nas utječe globalizacija, putem medija i institucija kod nas se promiču europske vrijednosti zajedništva, tolerancije, suživota, poštivanja ljudskih prava i različitosti. Unutar Europske unije nema granica među državama i time se na neki način brišu i granice među narodima. Današnjim mladima sve manje je važno njihovo podrijetlo i smatraju da isticanje nacionalnosti samo dovodi do podjela i sukoba, koje oni ne žele. Smatram važnim da, poštujući europske vrijednosti i vodeći računa o tome što je danas mladima važno, nastojimo ih okupiti i dati im priliku da to i izraze. Starijim članovima zajednice to se možda neće sviđati jer bi moglo voditi u sasvim drukčijem smjeru od onog koji bi oni željeli. No, naravno, ne možemo nekome nametati ono što mi želimo. Mislim da bi se aktivnosti u našoj zajednici trebale proširiti od isključivo kulturnih manifestacija i informativnih aktivnosti prema jačanju međusobne povezanosti našeg naroda, kako u našoj tako i u drugim zemljama, edukaciji i zajedničkom radu na rješavanju problema s kojima se suočavamo. To mogu biti neke volonterske akcije, razmjene mladih, učenje od drugih itd. Naravno, za to treba postojati volja svih članova zajednice. A postoji i problem privlačenja onih članova zajednice, mladih i mojih vršnjaka, čiji su roditelji rusinske nacionalnosti i aktivno uključeni u rusinsku zajednicu (djeluju u KUD-ovima, pohađaju kulturne manifestacije i vjerske aktivnosti), no oni sami nikad nisu bili dijelom te zajednice. Nisam ih imala priliku upoznati na zajedničkim druženjima niti su sudjelovali u kulturnim aktivnostima. Oni su upravo ključni za nastavak i održanje tradicije našeg naroda. Ukoliko nema prijenosa jezika, vrijednosti i običaja na nove naraštaje, narod i njegova kultura polako nestaje.

- Postoji li nešto što smo te propustili pitati, a želiš podijeliti s našim čitateljima?

Mislim da smo i previše rekli o temama o kojima smo pričali, iako bih o tome mogla još puno toga reći.

- Hvala na razgovoru!

Hvala Vama također.

Vera Pavlović

Роботніки у просвіти

Млада учителька зоз вельким искусством

Мануела Дуадаш єдна млада, барз позитивна особа, рижнородного животопису. Родом є зоз Петровцох, а тераз жиє у Загребє дзе робї як учителька. На самим початку Мануели зме ше опитали же би нам поведла даскельо слова о своїм дзецинстве и одрастаню.

Народзена сом 30. децембра 1991. року у фамелиї Дуадаш, познатей як Данково. Оцец ше ми вола Владимир, а мац Тамара. Мац ми народзена и одросла на Закарпат'ю, у України, а вец ше одала за мойого оца и Горватска ей постала мили дом. Я одросла у Петровцох и за тот валал ме вяжу барз красни памятки и мили людзе.

Свойо дзециство паметам як єдно красне дзециство. Як особа хтора люби природу барз сом любела ядловци, окреме вжиме кед на нїх нападєл шнїг и були цалком били и кед бизме ше шицки ведно зоз класи ишли санкац.

Паметам свою класу и свою учительку Мелану Дюдяр, хторей ше вше здогадуєм зоз єдну красну цеплоту у шерцу. То єдна прекрасна учителька за хтору вредзи шлїдуюци цитат: „учитель не преподава гевто цо зна, але гевто хто вон сам“. Кед ше роздумє о учительох, барз значне же ше школяре чувствую коло нїх. Барз значне же би учитель любел свою роботу и робел ю зоз шерцом. А вона така була. През свойо студийї часто сом ю споминала кед зме бешедовали о своїх учительох. Було там виповедзени рижни искусства, и позитивни и негативни. Я не була того свидома док зме на факултету о тим не бешедовали – о своїх перших учительох, и з яким чувством ше их здогадуєм. Так же моя перша учителька наисце єдна особа хтора ма єдну часточку заслуги у тим же и я тераз учителька.

Дзециство ми було барз розбавене. Барз ми мило же сом була зоз тих генераційох хтори ше вонка бавели на джмурки. Було нас 10-15 на початку єдней улїчким и могли зме ше бавиц по пацери. Ту зме створели прекрасни емоций хтори познейше у живоце вельо знача.

Спомла бим и єдну часточку дзецинства вязану за Україну и Карпати. Понеже моя мац зоз того краю, барз ми значело кед сом там ишла. Мац зоз єдного места при Ужгородзе. Тоти места там паметам як цошка нове

Факултески днї

у своїм живоце. И нешка ше вше нашмеєм бо мойо пайташки и пайташе вше ишли на морйю, а мнє мойо водзели до брегох, та и нешка барз любим таки бреговити и горйовити краї баржей як морйю, гоч и на морйю любим пойсц.

Кед зме ишли до України, ишли зме до баби и дїда, и були у мамовой родней хижї, а вец отамаль бизме обиходзели родзину, музеї и други знаменїтосци. То ми остало у красним паметаню, бо зме то у Горватскей тельо не робели. Тоти часи ми отворели нови облачки у живоце. Паметам же сом там барз любела ходзиц до леса и бегац по пажицох. **Поведзце нам даскельо слова и о своїм школованю и на яки сце ше способ опредзелели буц учителька.**

Перши штири класи основней школи закончєла сом у Петровцох, потим сом рушєла до матичней школи до Вуковару, дзе сом закончєла осму класу. Теди то була Треца основна школа, а тераз то Основна школа Антуна Бауєра. Потим сом ше уписала до Гимназийски днї Вельо ме интересовало людске справованє и о людзе вообщє. Знала сом же бим барз любела робиц зоз людзми, та сом ше так конечно опредзелєла за учительску роботу и 2010. року сом уписала Факултет за одховни и образовни науки у Осиеку, напрям Учительски студийї зоз змощнєним ангийским языком. Закончєла сом пейц роки того факултету и тераз мам званє магистри примарного образованя зоз змощнєним ангийским языком. Дипломовала сом 2015. року.

Ангийски язык Вам бул од помощи?
Ту у Загребє мала сом нагоду преподавац ангийски язык, и, щиро поведзєне, так и започала моя карьера у Загребє. Цо ше дотика хаснованя, кед бим ознова уписовала

учительски студийї, ознова бим то упусала бо ми ангийски язык за мойо особне розвиванє вельо дал. Мали зме квалитетних професорох и задовољна сом же сом то уписала, бо иншак бим не так напредовала у языку и не була бим нательо шлєбодна у комуникацийї.

Були сце у Ангийї...

Гей, було то под час студийох. Понеже сом студирала и ангийски язык мала сом нагоду пойсц до Ангийї. То пракса на нашим факултету дзе школяре хтори так студираю иду на єден пошвидшани курс хтори тирва дзєшец днї. Од того зме три днї були змесцени у Лондону, а гевти други седем днї були зме у месце хторе ше вола Барнстап. Там зме дополадня мали курс языка, а дополадню бизме ишли до даєдного другого места дзе зме мали койдзєяки мали проекти. Так сом обишла досц менши места у Ангийї. То було єдно барз красне и збогацуюцє искусство.

Кельо языки бешедуєцє?

Не можем повєсц же вельо языки бешедуєм, але тоти цо бешедуєм досц су зродни. Як и велї други млади, бешедуєм по ангийски, а то ше у нешкайши часи якошк и подрозумює же би ше го бешедовало. Мацерински язык ми наш руски, а нормално же бешедуєм и горватски язык. Мац ме научєла бешедовац по украински и дакус по русийски. Мнє зацїкавел русийски язык, та сом и його баржей научєла у Загребє, у Спутнику – центру за русийски язык.

Я особа хтора барз люби учиц нови ствари, так же ми русийски було барз цїкаве вичучовац. Цо ше дотика хаснованя, любим послухац їх писнї, опатрим даяки филм або себе дацо пречитам. То так за мою душу. Конкретно сом го хасновала док сом робєла як дзєцинска аниматорка у готелу на полуостровє Лантерна коло Порєчу. Ту було досц туристох зоз Русийї. Анимировала сом дзеци през лєто, а дзєцом вельо значи кед дахто зна їх язык и же маю зоз ким побешедовац на своїм языку, а вец и родичи мали вецєй довериц повериц дзєцко дакому хто будзе розумиц їх дзєцко.

Тиж так, под час студийох, закончєла сом шицки штири ступнї горватского знаковногo языка у Горватским союзу глухошлєпих особох „Dodi“.

Попри факултету мали сце ище даяки активносци под час студийох?

Вельо сом участвовала у рижних роботных аж и волонтерски, а цо було вязанє за мой фах, як цо Тидзєнь мозгу, Фєстивал науки, Тидзєнь психологий... Пайташка и я волонтерали єдней учителькы хтора була у кочїку, вец у Центру за одхов и образованє „Иван Штарк“ дзе дзеци зоз окремина потребами. През шицко тото патрєла сом же бим здобула цо вецєй искусства зоз людзми и зоз дзєцми хторей ше дотикаю мойого фаху.

Виросла сом у таким штредку дзе сом мала нагоду пєстовац свой мацерински язык и през культуру, та сом ше єден час укључєла и до шпївацкогo хору КУД Руснацох Осиек.

Мануела у руским народним облєчєлє 2012. року як члєн Дружтва Руснацох Осиек

То було едно барз красне искуство под час факултетских дньох.

Тиж так сом волонтирала у Маријових полудзенкох (*Marijini obroci*). По закончених студијох тоту праксу сом пренесла до Вуковару дзе и тераз жиє. Зоз Вуковару Маријово полудзенки преширели ше до Винковцох. Нашо людзе добри людзе и гоч кельо мало маю, вше су порихтани помогнуц гевтим хтори маю ище меней.

Як було зоз гледаньом работи по закончених студијох и як то же сце закончили у Загребе?

П закончению студијох видзела сом же будзе чечко достац роботу, але сом не сцела дзвигнуц руки од Горватскей и дагдзе пойсц. Горватска една прекрасна жем, любим ю и гварела сом сама себе так: „Перше попробуем найсц роботу у своїм месце, у Вуковаре.“ Ту сом одробела приправницьки стаж и то було у моеј основней школи. Потим сом у Вуковаре на кратки часи преподавала математику, подобову культуру и замени за класну наставу. Вец сом була на замени у Основней школи Благи Задри у Борову Населю. После того сом робела у Основней школи Николи Тесли у Мирковцох дзе сом преподавала подобову и музичну культуру. Тиж так мала сом нагоду преподавац и наш руски язык у школи у Петровцох, Вуковаре и у школи у Старих Янковцох. Так же на тим плане мам едно барз красне искуство и сотрудничтво зоз учительку Наталку Гнатко.

Як сом уж скорей спомла, кед нет настави, два лета за шором, през сезону, робела сом на морю як дзединска аниматорка, бо сом не могла знац чи на ешень знова будзе дагдзе потреба за замену и кельо тота замена будзе тирвац.

Видзела сом же у Славонии чечко достанем стаємну роботу и одлучела сом преселіц ше до Загребу и ту погледац роботу.

Чи паметаце як то було перши раз стануц пред школярох и почац бешедовац.

Паметам. То було на факултету. Годзину зме тримали по двойо. Моя пайташка и я

На Велебиту

У паркох Версаю

тримали ведно. Шицко зме порихтали и вивежбали, научели як треба, цо треба. Пришли зме на факултет зоз трему бо вас на тей годзини патра дас дзешецеро студенти, патри вас ваш професор-ментор, патра вас учителька и дзеци. Було стресно з того боку бо ше од нас обчековало же би було шицко добре и же прейдземе. Було ту и дакус страху чи шицко випадне добре и чи ше не случа даяки непредвидзени ситуацији. Але шицко добре прешло. Познейше було вше легчеше и легчеше.

Перше були Петровци, вец Вуковар, Осиек, а тераз сце у Загребе, вельки то пременки. Як сце ше звикли на живот у Загребе?

Звикла сом ше досц швидко. Вше сом мала чувство же Осиек не город за мене, та сом там ані не глядала роботу. Напроцив, вше сом мала чувство же будзем жиц у Загребе, та сом так ту и пришла погледац роботу, кед сом уж у Вуковаре и местох коло нього не могла найсц ніч стаємне.

То вельки город и вельки галайк, треба ше звикнуц, але я ше швидко звикла, бо за младу особу як цо я тот город наисце ма шицко. Як перше, находзи ше у штрედку Горватскей, цо добра локация за путованя, а я любим путовац. Кед сом у Загребе можем пойсц дагдзе на дзень-два и швидко же вращим дому. А як друге, культурни живот прекрасни. Цикава ме уметносц, культура, любим театри, музеји... Ту сом вельо того видзела и дожила цо ми за мой нукашне розвиване и моею интересованя важне. Ище цо ми ту окреме важне то тоти наши гори и бреги коло и недалеко од Загребу. Блізкоц тих горох хтори барз любим барз ми одвитує.

Створела сом себе и еден круг пайташох, даедних сом познала од скорей, а зоз даедними сом ше ту упознала. Шерцо ми якошик на месце и знам же то город за мене.

Бивам на Трешневки, а достала сом стаємну роботу у Основней школи Краля Томислава. Преподавам класну наставу зоз предложеним перебуваньом, тераз закончующей другой класи. Роботни колектив ми барз добри и роботу хтору робим, робим зоз любовью.

Шлебодни час?

Шлебодни час ми подзелени на активни одпочивок и учене. Уписала сом логотерапию на ДОБРО Институту за логотерапию, образование и совитоване, и закончужем перши рок, а тирва штири роки. Коло того мам досц работи, досц ученя. То ми една од стварох за хтору видзельомам досц часу и то ми хвильково важна ствар у живоце. Цо ше дотика шлебодного часу и активного одмору, як сом и скорей спомла, уживам у горох и краси природи.

Ище ше вше образуєце и сце Вам ше?

Мала сом жадане ище дацо уписац и кед сом чула за логотерапию то ме барз зацикавело. Снователь логотерапиі Виктор Франкл, познати бечки неуролог и психиатер хтори прежил лагєр. Видзи ше ми же тота терапия у блізкей будучносци будзе велім потребна. Зоз тими студиями доставам барз вельо и за своєю особне розвиване, а док то о три роки закончим, верим же сом тоту здобуте знане годна вихасновац и у даяким другим напрямє.

Врацме ше ище дакус до Петровцох. Були сце член КУД „Яким Гарди“ Петровци?

Гей, була сом през цалу основну школу. У культурним дружтве у Петровцох под час основней школи перше сом почала танцовац, а вец сом почала шпивац и рецитовац. Часто сом водзела и конференси. Кед сом рушела до штредней школи, того було дакус меней. През тоти активносци зме здобули вельо искуства з музичного боку, а вец ту були и рижни путованя, дружєня...

Маце даяки контакти зоз Руснацами у Загребе?

Не мам окремини контакти, а дакеди ше найдземе зоз пайташами Руснацами хтори ту жию та пойдземе на кафу.

Кельо знам, пре корону ніч ше окремене не случує. Кед же ше з часом дацо поруша, увидзимє.

Сотрудзуєце и зоз Союзом Русинох Републики Горватскей.

Стаємно сотрудничуєм зоз видавтельну діялносцу. У „Венчику“, дзединским часопису, мам стаємни рубрики, а за Нову думку и Думки з Дунаю пишем спрам потрбох.

Тиж так з німа мам пораду же кед ше того року будзе отримовац Летна школа будзем преподавац руски язык.

Дацо за коєц

Сцела бим поручиц младим людзом же би укладали до себе як зоз образовного боку, так и зоз духовного и дружтвєного боку. Най не думаю же драге укладац до себе. Най ше вше намагаю бо ше кажде намаганє вше виплаци.

Лю. Гаргай

До Хогвартсу

Дакеди було...

Шицки хтори зме дакеди ходзели до школи, на годзинох биології зме учели и о тим же исную и такволани покармово ланци у природи, у хторих векше и моцнейше живе створене є менше и слабше, и так прекармйоване у природи идзе по сам верх дзе ше находзи и наймоцнейше створене над хторим нет моцнейшого и мудрейшого, та його нет хто витребйовац.

На самим тим верху того прекармьюючого ланца находзи ше человек. Окрем того же человека нікто не знічтожує на природни способ, человек ма и християнску виру хтора у едней заповиди гутори „не забий“.

Под шицкима тима околносцами у едним периодзе нашого жица на жеми, еден владар кед у його окруженю грожела глад и швет уж каждодньово и умерал, задумал ше як ше одупрец тому злу хторе их знашло.

Думал вон о тим днями и пришло му на розум же би було найлепше шицких барз старих и хорих, хтори уж не можу робиц и привредзовац фамелиї, позберац на едно место и там их шицких дочиста позабивац и загребац под жем, же би вони таки стари, хори и слаби за роботу не едли и не трошели у держави тото кус жита хторого було вше меней и меней, и глад наставала.

Тото цо вноци надумал, вон ютредзнь и зробел. Послал вон своїх воякох на шицки штири боки швета же би позбєрали шицких старих, слабих и хорих, и наказал поробиц з німа по розказу, позабивац их на концу їх валалох и там их и позагребовац, же би вони у своїх фамелийох, валалох, варошох, та и у цалей держави не едли хлеба без вязи, же би младому и роботному жительство цо длузей потирвали иснуюци резерви жита.

Вояци го послушали и розбежали ше по цалей держави и зробели по розказу. Гоч вон тото так и направел, резерви жита у держави пошвидко цалком потрошени, нательо же остаток живого жительство вешенї не мало ані зарна за пощац жита, та идуцого року тим крайом грожела ище векша глад.

Кед владар тей держави видзел же жита ані за пощац у держави не маю и же у держави будзе велька глад, теди попросилал своих воякох же би попрєпатрали шицки хотари чи дагдзе ест пошато жита.

Преходзаци през хотари нігдзе не нашли пошати жита, окрем лем на едним

месце, на невельким фалатку жеми. Власнікох тей жеми, двох братохла, нашли у найблїзшим валале и опитали ше им же одкадз им було зарна жита за пощац. Вони од страху не знали цо одвитовац, бо би вец мушели виповесц свою вельку тайну. А їх тайна була тота же вони двома свойого старенкого оца затаєли и скрили од воякохла же би гототи не забили. Вешенї, кед требало пощац жито, а жита за пощац не мали, старенки оцєц порадзел своїх синохла же най ю на дворе ище раз витлучу, а тоту витлучену плеву порозруцу по полю. Понеже так зробели, вони тєраз у едней держави мали пошато жита.

Браца ше перше на рижни способи вигваряли и не сцели повесц як пришли на подумку по полю розруцац ище раз витлучену плеву же би не зрадзели скритого оца, на концу кед их вояци привєдди и пред самого державного владара, були примушени виповесц правду.

Кед владар держави тото шицко чул, не покарал их, але ше сам покаял и припознал свою вину же пред роком дал позабивац телїх старих людзохла, хтори гоч не можу робиц пре свою старосц, вони можу младим припомогнуц зоз своим през живот назбераним искуством, як цо тот скрити оцєц порадзел своих синохла же би у обисцу и идуцих рокохла мали хлеба на столе.

Од теди та по нешкайши часи нашо стари нікому не завадзали, але шицки од нїх учели и черпаюци їх искуство за унапредзєне власного живота и живота своих нашлїднїкохла.

Древени валовчок

Шицки знаме як ше у тєрашнї час су часно жиє, та велї тєрашнї дзеци не можу себе ані задумац же як ше то жило лем пред пейдзешат роками. Я часточку тєдишнього живота запамєтал, а вельо чого сом спознал и през приповєдки дїдох и бабохла хтори тєраз уж оддавна не медзи нами.

Так сом дознал же початком 20. вику скоро у каждим обисцу ведно жили и по три, а у подаєдним и по штири генєраций едней фамелиї.

Каждодньово ше облекало власне националне облєчиво виробене дома и едло ше виключно тото цо було дома

випродуковане, начерпане до примитивно виробеней судзини. Ложки и видлїчки були тиж примитивно виробени, при простому жительство гнетка були и зоз древа.

Зоз такима ложками и видлїчками шицки едли зоз истей судзини у хторей тото едзєне було и варєне лебо печєне, и то на штред хижи зоз отвореним комином, лебо у зоз блати вимурованим пєцу, хтори источасно и грал просторию же би у нєй було цєпло. Танєри гнетка у дзєпєдних обисцохла пре худобу и не исновали.

Так у едней фамелиї жил гадза обисца зоз свою жену, даскєліма дзєцми и зоз своим старєнким оцом.

И жили вони так ведно, як и шицки други у тєдишнї час, та так ведно и едли за столом зоз едней миски.

Дїдо бул старєнки, а пре свою старосц уж не мал ані зуби, та при едзєню барз чамкал. Його син бул барз гадлїви на тото оцово чамканє при едзєню, та му пришло на розум же би му вон могл зоз древа видлабац валовчок, зоз хторого би оцови давали есц дагдзе у куцє, та вец най вон там чамка кельо лєм сцє. Як вон тото през ноц здумал, такой рано по фриштику пошол под шопу, нашол одвитуюцє древо и почал з нього правиц валовчок зоз хторого його оцєц будзе убудуцє есц. Кед го уж скоро до конца видлабал, под шопу го нашол його мали син и припатрал ше же цо то оцєц роби. Хлапцови було цикаво патриц на оца цо то вон роби и як длабє тото древо, та ше оцови опитал же нач тот валовчок будзе служиц, на цо му вон потолковал же цо вон здумал зробиц зоз тим валовчком.

Хлапцови було цикаво слухац оцову приповєдку о дїдови и валовчку. Кед оцєц закончєл свою приповєдку о валовчку и врацєл ше гу своєй работи же би валовчок цо краше випатрал, роздумуюци наглас хлапєц гварєл: „Оцєц, док я вирошнєм, а ви будзєцє таки старєнки як цо тєраз наш дїдо, и я вам видлабєм таки исти валовчок зоз хторого будзєцє дагдзе у куцику есц“.

Тоти хлапцово слова знємирєли оца и такой му вдєрєли слизи на очи. Шпурєл вон тот нови, скоро готови валовчок зоз хторого мал намиру давац свойому оцови есц.

Послє того дїдо и надалєй едол ведно зоз цалу фамелию за столом зоз велькей миски аж по свою шмерц.

Желько Гаргаї

ДЕРЖАВНИ ФАХОВИ СХОД ЗА НАЦИОНАЛНИ МЕНШИНИ

Державни фахови сход за просвітних роботнікох образовних установох на язике и писму националних меншинох на подручю Републики Горватскей, под назву „Ключни ознаки хаснованя Курикулуму мацеринских язикох националних меншинох у зависности о моделу образованя на язике и писму националних меншинох (Модел А, Б и Ц образованя)“, отримани онлайн, 20. и 21. мая того року и тирвал 8 годзини.

Организатор була Агенция за воспитане и образоване, а Координатор висша совитница за италиянску националну меншину, Патрициа Питако, дипл. деф., при Агенцији за воспитане и образоване у Подружници Риека. Остані таки сход отримани 2010. року.

Шицких присутних на Зум платформи спред Министерства науки и образованя привитал професор Нандор Чапо, директор Управи за национални меншини, а потим и представниці меншинских здруженьох хтори ше приявели на сход. Попри чеського, словацкого, сербского и италиянского здруженя, шицких привитал и Мийо Шайтош председатель руского здруженя „Руснак“ Дружтва Руснацох у РГ.

Общи цель першого дня бул – медзисобне упознаване шицких националних меншинох на подручю РГ, а главне заклучене: применіц мултикултурализем як модел завладованя зраженыхох. У пленарней часци преподаваня мали проф. др сц. Синиша Таталович, др сц. Филип Шкилян и Нандор Чапо, проф., директор Управи за национални меншини МЗО, а главни ознаки образованя на язике и

писму поединечних националних меншинох представели висши совитниці националних меншинох при МЗО и АЗОО з боку чеськей, мадырскей, сербскей и италиянскей меншини.

Общи цель другого дня бул – змощноване капацитету и роботи просвітних роботнікох образовних установох на язике и писму националних меншинох, а главни заклученя:

змощніц свидомосц же мацерински язык наймощнейши алат за очуване и розвой культурного скарбу и идентитету националних меншинох, та розвиц подполну свидомосц о язиковей, литературней и культурней традицији националних меншинох.

Програма другого дня була подзелена на три часци. Пленарне преподаване отримал Андреа Салес, проф., психотерапевт, а преподаваня о язиковей, литературней и культурней традицији представела чеська, мадырска, словацка, сербска и италиянска национална меншина. У трецей часци, под назву „Приклади добрей пракси почуваня на язике и писму националних меншинох“, учашниці були подзелени до трох роботных. З рускей двоаязичней меншини були прилапени два викладаня.

Мр Илона Грецешин, хтора руски язык и культуру преподава у ОШ Антуна Бауера, Вуковар, ПШ Петровци и ОШ Стари Янковци, отримала преподаване на тему „Настава руского языка и культури по моделу Ц - предносци и недостатки роботи у комбинацији двох и вецей (найвецей шейсц) класних оддзеленьох“. Преподаване закончила з виреченьом „Мацерин-

Илона Грецешин на онлайн сходу

ски язык найсвятша часц людского ества и кед то не пестуеме, ми не ми!“

Учителька Наталиа Гнатко, хтора руски язык и культуру преподава у Подручней школи Петровци, а матичней ОШ Антуна Бауера у Вуковаре, викладала на тему „Руски язык у фамелији и у школи – дакеди и нешка“. У викладаню, аргументовано поручела же о освидоменосци родичох и фамелији найбаржей завиши чи мацерински язык дзеcko усвој у фамелији, з роками го будзе розвивац и бешедовац го паралелно з державним язиком, чи го почне и будзе учиц кед руши до школи, чи го вообщо не будзе учиц. През приклади з пракси представела як при школярох пробовала змощніц язичне висловйоване на мацеринским, руским язике, освидомиц предносц двоаязичности и приказала успих бувших школярох хтори з пиху, у своім фаху предлужую з реализацию своіх идейох з целью розвиваня руского языка. Преподаване закончила з мотом „Пестуйме свой язык, бо док язык жиє, жию и Руснаци!“ По законченю викладаньох, организатор шицким подзековал на учествованю, а потим реализоване вредноване сходу.

мр Илона Грецешин

Foto: Викладане Илони Грецешин

Стари фотографииї

Перши родзени дзень поетеси Весни Папуга Берез

Того би року наша поетеса Весна Папуга Берез, хтора нас 1994. року превчас занавше зохабела, напълнела 55 роки живота. За собу зохабела необявену збирку поезији хтора вишла аж 2003. року под назву „Швет з валькох“, а видали ю Новинско-видавательна установа „Руске слово“ и Союз Русинох и Украјинцох Републики Горватскей. То було аж дванац роки после як рукопис сама авторка придала до редакцији „Руского слова“.

Весна Папуга Берез народзена 3. јуниа 1966. року у Миклошевцох. Основну школу закончила у Миклошевцох и Сримских Чаковцох, а гимназию у Руским Керестуре. По законченю штредней школи студирала на Катедри за руски язык и литературу Филозофского факултету у Новим Саде. Писни обявйовяла у „Литературним слове“, „Маку“, „Шветлосци“ и „Новой думки“. Штефан Гудак о ей поезији, на концу рецензији, пише: „Поезия, котра нешка пред нами, уметницка интерпретация ей духовного

Мара Колбас, Любица Мудри и Весна Папуга 1967. року

„я“ вязаного за найсущнейши основи иснованя каждей единки: одношене единки и швета коло себе, любов, доцильносц живота, питане живота и шмерци.

Поезия, котру нам и швету споза себе Весна охабела – опомина!“

Фотогрфия хтору зме достали од Веснових родичох настала 1967. року кед Весна напълнела перши рок. На фотографии ше находза Мара Колбас и Любица Мудри, школярки Весновеј мацери Марији и славеница Весна Папуга.

Лю.Г.

Višeglasno sviranje i pjevanje u tradicijskoj glazbi

Višeglasno pjevanje i sviranje u tradicijskoj glazbi podrazumijeva glazbenu izvedbu u kojoj je istobno prisutno više od jedne melodijske linije. Glavna melodijska linija u tradicijskoj glazbi nerijetko zahtijeva i prateću melodiju. Ta melodija može biti viša ili niža od glavne. Ne sadrži svaka narodna pjesma dvoglasje ili troglasje. Tako npr. u međimurskoj glazbi rijetko ili uopće nema potrebe za višeglasnim izvođenjem. Tradicijska glazba Slavonije nerijetko ima potrebu i za troglasnim pjevanjem. U rusinskoj glazbi najčešće se pjeva dvoglasno, no nalaze se i notni raspisi za četveroglasje. Treba napomenuti kako je termin višeglasje korišten u polifonom pjevanju npr. srednjovjekovne crkvene polifonije. U polifoniji svaki glas ima svoju zasebnu melodijsku liniju te je jednako važan i jednako pjevan, a odnosi tih linija su u kontrastu. U homofonom višeglasnom pjevanju jedan je glas glavni, dok su drugi pratnja. Cjelokupno zvučanje homofonog višeglasja je kao jedna istovremena homogena cjelina. Homofono višeglasje zastupljenije je u slavenskim kulturama.

S obzirom na preveliko glazbeno kulturno bogatstvo svijeta, a premalo papira na kojem bi se svo ono zapisalo, ovdje će se bazirati na višeglasje ovih krajeva s naglaskom na rusinsku glazbu.

Najučestalije je i narodu blisko dvoglasno pjevanje. Ono nije niti prezahtjevno, a dovoljan je izazov i lijepo zvuči u amaterskom pjevačkom zboru. U dvoglasnom pjevanju glavnoj melodiji dodaje se donja ili gornja terca te donja seksta. Npr. pjesma „Čija to zahratka” izvodi se dvoglasno s gornjom tercom. Moguće je prvi dio pjesme izvoditi jedan dio unisono te onda s

dodanom donjom tercom. Ako muški glas pjeva tercu više od glavnog ženskog glasa, tada ta muška viša terca zvuči kao niža seksta. Ta kombinacija je (pogotovo za pjesme u molu) vrlo lijepa te se često upotrebljava u dijelovima gdje je to moguće izvesti. Različiti pjevači odabiru različite aranžmane. Najveći uvjet za dvoglasnim pjevanjem daje harmonijska pratnja u pjesmi, odnosno akordi. Harmonijski jezik, odnosno slijed akorada u rusinskoj glazbi, specifičan je i prepoznatljiv. Akordi i dvoglasje moraju se zvučno poklapati.

Bez obzira na glazbenokulturni manifest rusinskog naroda, može se svaka pjesma glazbeno obraditi za npr. četveroglasni zbor. Tada se mogu koristiti i različiti elementi polifonije koji su u suštini rijetkost glazbenokulturne rusinske baštine. Cijenjena je umjetnost čiti a capella zbor. On može biti dvoglasan, a veća vrijednost, odnosno kompliciraniji aranžman je troglasni i četveroglasni mješoviti zbor. U troglasnom i četveroglasnom pjevanju, treći i četvrti glas često su manje pokretni. Oni (pogotovo četvrti, najdublji glas) drže jedan ton, dok prvi i drugi glas otpjevaju njih nekoliko za to vrijeme. Neke kombinacije višeglasnog zbora su: dva muška i

dva ženska glasa, tri muška ili ženska, dva muška ili ženska, jedan muški i jedan ženski itd.

Odnos višeglasja u orkestru i zboru treba biti jednak. Ako nije jednak, treba biti istaknut. Orkestar jest zasebna cjelina, ali je neizostavan faktor potpore pjevačima. Orkestar ne mora svirati identične tonove cijelo vrijeme kao zbor. Na kraćim nepjevanim dijelovima sviraju takozvane prijelaze, odnosno brže pasaže koji navode glazbu na buduću slijed pjesme ili zvukom komentiraju što se prethodno odsviralo. Ako zbor pjeva dvoglasno, orkestar će nerijetko biti i troglasan ili četveroglasan. Podjela glasova u orkestru radi se prema tonskoj visini. Tako će npr. u tamburaškom ansamblu bisernica svirati prvi glas, brač drugi, a brač tri ili čelo svirati treći glas. Čelo osim trećeg glasa može svirati i rastavljene akorde. Bas, odnosno berda, može imati ulogu četvrtog glasa, pogotovo ako ne svira prvenstveno glavne akordičke tonove, već laički rečeno „šara“ - svira neku četvrtu melodijsku liniju. Kako tamburaški, tako i ostali instrumenti (violina, flauta, truba, harmonika...) mogu svirati i segmente polifonije u homofonom pjevanju. Važno je u konačnici dobiti estetski glazbeni izričaj.

U rusinskoj glazbi višeglasje jest potreba. Ljudi poznaju pjesme prema glavnoj melodiji, no kada se u nekoj prilici zapjeva neka draga pjesma, prekrasno je čuti prateće vokale ili instrumente koji suptilno i estetski podržavaju glavnu melodiju pjesme. Tada cjelokupno glazbeno zvučanje zvuči autentično jer višeglasje dosljedno opisuje specifičan ugođaj i harmonijsku obojenost rusinskih pjesama.

Ognjen Zdravković

Що зме читали 1973. року

У третім числі Нovej думки, хторе вишло 1973. року, у рубрики *О добрих людзох – добре слово*, на 14. боку Владо Костелник написал прилог о петровскому парастови Янкови Сорчикувому.

Янко Сорчикув успішни газда у Петровцох

На Янка Сорчикувого у Петровцох зме наишли кед праве вожел з поля статкарску цвиклу дому, до обисца, бліжей кравом и другому статку. И док ши кліпнул, розгварка ше розвязала. Янко з мацеру ма 20 катастерски гольти жеми и нови трактор. Продукує житарки, слунечнік и стакок. Зос слунечніком мал 1972. року зашато 3,5 гольти. Досц му добре зродзел, особено же пановал подли рок; 18 метери штретне по гольту. Кукурици посадзел на 10 гольти, и то найвецей з файтами осечкей селекції:

Янко Сорчикув коло
своего трактора

ОПХ 98 и з истей фамилии, але вщасней файти. Гоч ламачка праве почала кед зме розгваряли, уж було видно же будзе мац красни урожай, дзекуючи праве добре вибраним файтом гибриду. То таки файти, котри у дижджовитим року даваю високи урожай, а не подложни су рижним хоротом, як цо то винімок з преславену файту НС СК 70, чийо зарно на дижджовитей хвилі гніе. Кед слово о статкарстве, вец Сорчикуво

векши продуквателе у вязи зос кравами, як швинями. Маю и по штири-пейц карви, а млеко, сир, шметанку и масло предаваю у Вуковаре. Маю своей власни и стайомни муштерії и кажди тидзень им одноша млеково продукти. Назбера ше и до 300 динари през тидзень за млеко, сир, шметанку... То насправди шумни пенез. Кармя и подаскельо буячки през рок, цо тиж приноши добри заробок. Зос швинями ше не могу так похваліц, гоч маю два прашачки. Рочне викармя лем 10-15 фалати за пияц, цо за їх газдовство насправди мало.

Цикаво, же ше Янко Сорчик заніма и з хованьом гачатох, та их вец предава. Гвари же мож достац красни хасен, по гачецу и вецей тисячи нови динари. Сорчикуво, иншак, приселели до Петровцох з Андрияшевцох 1952. року. Ту ше змесцели, прилагодзели, вошли до газдовского животу и добре им. Янкови 26. роки, та представя младших газдох у валале.

За НД вибрала Вера Павлович

ПОЛЬОПРИВРЕДНА РУБРИКА

Яр и початок лета у петровским хотаре

Рубрику започнеме зоз єдну од важнейших роботох хтора одробена концом априла и початком мая, а то садзене кукурици, слунечніку и сої хторе того року кус пожнело, понеже април не бул досц целпи и не исновали оптимальни условия за ключканє нашени у жеми. У векшини обисцох перше ше садзи кукурица, а вец слунечнік, хторому не треба тельо влаги же би зишол и рушел роснуц, а и кукурица ма длугши вегетацийни период. Идуца обовязка после садзени то защита од коровча, же би ше рошліни цо лепше розвивали у початкових фазах, бо коровче бере влагу и гной зоз жеми, а у случаю векшей закоровченосци бере и слункове шветло польопривредним културом. У векшини обисцох садзи ше зоз пневматским шаячками (сецерами), бо су прецизнейши як механічни. (Слика 1.

Жито у фази наліваня зарна

Пнеуматска шаячка у садзени кукурици). Цо ше дотика житох и ярцох потераз було досц дижджу и температури не були превисоки, так же добре напредовали и у будучим периодзе ше обчкує добра жатва кед то хвиля допуци и кед не придзе до вельких горучавох, хтори пре високи температури годни виволац зреце на силу. Жита през цали рок були у добрей кондиції бо було досц дижджу и прето прикарми зоз азотним

гнойом були и ділотворни. (Слика 2. Жито у фази наліваня зарна) У Петровцох 5. юния одробена работна акция ровнана хотарских дильовох же би ше оможлівел легчейши транспорт по хотаре. У акції поровнани драги котри ше найвецей хасную и котри були найпроблематичнейши, а парасты участвовали зоз розличними польопривредними машинами же би поровнали дильови и олегчали себе приступ польом. У акції участвовали и огоньгасци котри керчели древа и зароснути часци коло дильовох, бо дакеди зоз вельку механизацию, як цо комбаї, чежко преходзиц на ускей и зароснутей часци. На концу работней акції бул полудзенок у Ловарским дружтве дзе ше през бешеду плановало идуце ровнанє драгох. (Слика 3. Колона тракторох) Антун Гарди

Пнеуматска шаячка у садзени кукурици

Колона тракторох

Руснак и борбох медзи добрим и злим

Кажде з нас ма свой добри, а боме и гевтот не таки добри бок. През историю чловечества прецаговало ше и едно и друге, и добре и эле. Заш лем, кельо ше лем эле намагало пановац зоз чловечеством и з часу на час ше му удало превжац власц, у тей вичней борби добре вше найдзе способ висц на поверх и поциснуц эле.

През розвой човека и дружтва у котрим жие, борба човека и зла мала и ма рижни способи. Стари народи жили у часох кед наука була на досц нїжким уровнем и кед не було толкованя за рижни природни сили, хороти и други зла котри ше людзом случовали. Найвекши зла були гевти котри парастом приношели чкоди, як цо то каменец котри стлукол урожај або рижни хороти рошлінох, хороти статку, та и човека як цо губа, чума, ефтика и подобне, а котрим не було ліка. Ту вец и трешеня жеми, вилїви води, вулкани котри ше з часу на час активовали. Векшину тих природних непогодох человек приписовал гнїву рижних богох. Рижни стари народи мали рижних богох у своїх религийох, Римяне своїх, Греки своих, Єгипчане своих и так далей. Було то рижни богове за рижни потреби котрим же моддело и приношело жертви, як цо польово плоди, статок, а при даедних народох неридки и людски жертви же би ше богох одоброволело же би народ зачували од зла.

Преходзаци на монотеистични религий як цо юдеизем, християнство и ислам, людзе ше почали модліц єдному богови, гледаючи помоц у погібельних ситуацийох. Єдно зоз найвекших злох чло-

вечества то война, людска гамишноц и жажда за цудзим спричинела велі зла през цалу историю чловечества. Кед опатриме аж и Святе писмо и його Стари завит, видзиме велі войны и забиваня, зніщованя цалих народох дзе и сам Бог то дошлебодзуе. През шицки тоти вики чловекового иснованя войны и зніщованя присутни цали час и ридко ше може найсц длугши период мира.

Зоз явньемом християнства зявює ше и нова идея любви и мира медзи людзми котру християнство наказує, але заш лем людска злоба и гамишноц превладую и заш ше водза войны и зніщованя, а поготов вельке зло тоти войны котри ше водза у мено Боже, а водза их народи розличних религийох.

Двацете столїтїе тиж полне медзисобних зраженьох медзи народами котри ище страшнейши, бо ше зоз розвойом технїки розвило и оружје зоз котрим ше воює, та зме так сцигли и по атомску бомбу. Зло находзи вшелїяки способи же би пановало на швецє, як на глобалним уровню, так и медзи нами обичними людзми. Маме звади и ненависци у фамелийох, медзи суседами, валалами, политичними странками и подобне, здогаднїме ше лем виберанкох у САД.

У кождим народу єст таки звади, ненависци и розправи, та так и медзи Руснацами. Не даремна гевта народна присловка же кед я мам єдну краву, а сусед ма два, най му єдна здохне же би мал єдну як и я. Руснак приходзаци до Панонїї приноши и свою виру до єдного Бога ко-

тру зачувал уж так повесц 3 вики. Правел церкви, каплічки, унапрямовал свойо молитви Єдиному Богови у шицких своих бригах, терхох и проблемоох, гледаючи помоц и благослов од горе.

Але як цо добре ма свойого бога, так и гевто эле ма свойого вожда, уж як го ми волали, вон ту дзешка и рие, и подкопує добре у нас же би вицагнул гевту другу часц котру шицки маме дзешка у себе. Як то крашне приказал єден парох у своєй казанї о баби котра вошла до церкви и пред образом Божим запалела швичку, а вец врацаючи ше на свойо место на слупе стал образ у котрим єден святи з мечом рубє дияволови главу, станула и попатрела, та за кажди случай запалела швичку и дияволови. Насправди, то наша людска природа.

У прешлих часох живот на валале не бул легки, поготов коном 19. и початком 20. столїтя, бо фамелиї були вельочислени, велькей фамелиї требало обезпечиц надосц поживи, а таки фамелиї були углавним слабшого материяльного стану. Урожаї на польох були барз мали у одношеню на нешкайши, тиж ту були и хороти рошлінских културох як пепелнїца и шнїц, так же не було легко обезпечиц хлеб. Руснак тоти свойо стараня и бриги ношел Богови у молитви, най го охрани и зачува од шицких спомнутих злох. У валалох вше було и тих котри ше уповали и на гевтого другого, заключуюци з нїм козейяки союзи у гледаню лепшого за себе.

(предлужи ше)

Томислав Рац

Торта од швижого сира и рибизлох

Час пририхтованя: 50 минути (без хладзєня)

Час печєня: коло 25 минути

За цєсто потребне:

- 100 грами масла
- 100 грами цукру
- 1 вайцо
- 100 грами муки
- 1 ложичка пращку за печєне
- 50 грами очисцєни, на лїсточка нарезани мандулї
- 50 грами зомлєти лїсковци лебо мандулї

За 1. фил:

- 400 грами швижого масного сира
- 150 грами мелкого цукру
- 2 ложки млека
- 100 грами зомлєти орехи
- 500 грами сладкей шметанки за шлаг
- 2 ванилийово цукри
- 2 шлагфикси

За 2. фил:

- 600 грами червени рибизли
- 3-4 ложки цукру

За прелїв:

- 1 бляди прелїв за торти
- 1 ванилийов цукер

• 250 мл соку зоз рибизлох, мож го помисац з воду

1. Зогрейце рєрну. Масло добре вимисайце зоз миксером, додайце цукер и мисайце покля не достанєце вїєдначєну масу. Умисайце вайцо.

2. Муку помисайце зоз пращком за печєне и зоз штредню швидкосцу умисайце до маси зоз масла вимєнково зоз мандулями и лїсковцами. Цєсто усипце до помучєной фурми, вировнайце и печєце коло 25 минути у зогратєй рєрни на 180°C.

3. Печєни бисквит виньце зоз фурми и положце на роштель за колачи. Кед ше охладзи прєложце го на танєр за торти до рамикох фурми за торти.

4. Швижи сир вимисайце зоз мелким цукром и млеком. Фил положце на упечєни бисквит, вировнайце и ровномїрно посипце зоз лїсковцами. Слатку шметанку за шлаг вимисайце зоз ванилийовим цукром и шлагфиксом, положце на лїсковци и вировнайце.

5. Рибизли умийце, одцадце, очисце, поцукруйце и охабце най одстоя дас пол

Торта готова, смачного!

годзини. Потим их одцадце и зачувайце сок. Охабце 250 мл соку за прелїв. Рибизли поскладайце на шлаг.

6. Уварце прелїв за торти так же помисацє пращком за прелїв зоз ванилийовим цукром и соком зоз рибизлох. Уварни прелїв ровномїрно прелєйце прєйг рибизлох и охабце най ше згушне. Рамики за торту знейце и торту можеце послужити.

Совит: Кед же хаснуєце змарзнуту овоц, перше ю одмаржнїце и юшку зачувайце за приготованя прелїву. Рибизли можеце заменїц зоз малїнами лебо вишнями. **Марияна Джуджар**

Слово мацерово

Пише: Агнетка Костелник Балатинац

Казал пан, мушел сам

Дзеци у давних часох, а окреме на валале, док ише анї не почали ходзиц до школи, помагали родичом у каждодньових роботох.

Спочатку були то лем легчайши роботи, принесц канчов води на стол за полудзенок, принесц древа на огонь. Познейше, як росли и поставали моцнейши, так и роботи були одвичательнейши.

Нїгда то не було таке дацо чежке цо би дзеца не могли зробиц, але шицки ми раз були дзеци та знаме як нам ше пачело кед нам родичи дацо „розказовали“. И нешка родичи часто знаю дзecom скричац: „Ноле, принеш ми цукер“, а дзеци як дзеци, правя ше же не чули.

Найчастейше то так зна мац бо є вше заробена, окреме кед прави даяки колачи а хиби цукру.

Дзецко дlobe до свого мобилного телефона и анї же би ше рушело, а мац знова: „Чуеш ти? Принеш! Понагляй!“

Дзецко знова нїч, а мац уж траци нерви и по трецираз кричи: „Кому я гутори м?!“

Дзецко видзи же мац уж траци сцерпене, але заш ше пробує вицагнуц, гоч то анї не даяка велька робота, але... „Чом вше мушим я, чом не повеш йому“, протестує указуюци на брата.

Мац з руками од муки грожи же кед ей не принеше тот цукер, збере свойо. Тото „збере свойо“ значи же му еден час забранї бавиц бависка на интернету, а то би му було страшне.

И далей з мобилним телефоном у рукох и не меркуюци кадзи ходзи, дзецко одходзи до шпайзу, бере килови мешок и ноши мацери, але пайташ му праве послал шмишни видео, та драгом опатра. Приходзи до кухні, дава мацери мешок и далей патраци до мобилного телефона. Мац лем цо не експлодира бо ей син праве принесол грис.

Розгнївана, сцера руки и сама одходзи

до шпайзу, а дзецко ше, анї не обачуюци же дацо не як треба, и далей забавя з пайташом прейг мобилного телефона. Мац ше, цала розжирачена у твари од понагляня, враца до кухні и гутори гласнейше як потребне же би ше у чуло: „Казал пан, мушел сам“.

Але, тота ше присловка може похасновац на велї приклади у нашим окруженю, а найбаржей нам є позната през приклад родичох и дзецох, односно и ми сами, кед бизме були щирци, можеме пошведочиц же зме ше дакеди пробовали „вицагнуц“ од того цо нам було розказане зробиц.

Заш лем, гоч як зме знали бундац себе до бради, вше зме послушали. Од тедишних по нешкайши часи, видзи ше ми же ше у сущносци нїч не пременело. Дзеци вше буду дзеци, а старши вше цошка розказую, гоч часто зна буц праве: „Казал пан, мушел сам“.

Агнетка Балатинац

Торта зоз шпинатом и кромплями

Потребне:

800 грами шпинату, 500 грами кромплї, 1 шолька млека, 100 грами куреней сланїни, 100 грами твардого сира, 50 грами пармезану, 70 грами масла и соль.

Очистиц шпинат, умиц го у даскелїх водох и прецадиц, положиц го до судзини, посолїц и кус повариц без додavanja води. Уварене одцадиц, охабиц най ше охладзи и препасировац (1). Сланїну нарецац на дробни коцочки

и попражиц на 30 грами масла. Додац шпинат (2) и пражиц ише даскельо минути. Кромплї увариц у лупи у сланей води, очистиц их, охладзиц и нарецац на колечка. Тепшичку намастиц з маслом, усапац дакус млека и наскладац шор кромплї (3), потим шпинат зоз сланїну (4), наскладац тварди сир нарезани на прущики (5) и посипац з натартим пармезаном. Так складац покля ше не потроша шицки сстойки. Закончиц зоз сиром и пармезаном (6). Шицко преляц з остатком млека и

Смачного!

масла. Запечиц 20 минути у добре зогретеї рерни.

Увариц шпинат, добре го прецадиц и препасировац.

На маслу попражиц сланїну нарезану на коцочки и додац шпинат.

Тепшичку намастиц з маслом. Усапац дакус млека и наскладац шор кромплї.

На кромплї положиц шпинат зоз сланїну. Поровнац.

На шпинат положиц сир.

Предлужиц складац пасма покля ше не потроша шицки сстойки. Закончиц зоз сиром и пармезаном.

РАТНИЦИ РЕ ДОКТОРИ
48 РАЈАРЕЦ ПУШИЩАРИ